

‘Wij zijn geen racisten....’

Een onderzoek naar extreem-rechtse jongeren in de Zaanstreek

Westerwatering, Zaandam (2009)

'Wij zijn geen racisten...' is een uitgave van het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland

Tekst: Marlene Bosman
Eindredactie: Erik Schaap
Botenmakersstraat 42
1506 TE Zaandam
Tel: 075-6125696
Fax: 075-6121496
info@bdzaanstreek.nl
www.bureaudiscriminatiezaken.nl

augustus 2009

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Hoofdstuk 1.....	8
Georganiseerd extreem-rechts: de politieke partijen.....	8
Ongeorganiseerd extreem-rechts: de hardcore- en skinheadscene.....	9
Hoofdstuk 2.....	15
Onderzoek	15
Enkele jongerengroepen in Zaanstad.....	23
Hoofdstuk 3.....	25
Zaanstad in cijfers	25
Hoofdstuk 4.....	30
Internet	30
(Zaanse) jongeren actief op internet	32
Conclusie	42
Wie is wie	47
Bronnen	48

Voorwoord

Medio 2008 attendeerde een Zaanse straathoekwerker de gemeente Zaanstad op de opkomst c.q. groei van het extreem-rechtse gedachtegoed onder jongeren in de Zaanstreek. Hij baseerde zich daarbij vooral op de aanwezigheid van extreem-rechtse symbolen in het straatbeeld, met name in Zaandam en in het bijzonder onder het viaduct bij de Albert Heijnweg. Ook was er volgens hem bij dit viaduct sprake van een groep hangjongeren met extreem-rechtse uiterlijke kenmerken. Ze zouden zich onder meer hebben beziggehouden met 'siegheilen' en met marcheren door de straten van Zaandam, daarbij allochtonen lastigvallend. Straathoekwerk had het gevoel dat de aanhang van deze jongeren toenam. Een deel van deze bevindingen werd bevestigd door de politie.

Ook het Bureau Discriminatiezaken (BD) ontving van tijd tot tijd signalen over radicaliserende jongeren in de regio. Er leek dan ook aanleiding om, na overleg met de gemeente Zaanstad, een onderzoek op te zetten. Daarmee zou wellicht duidelijk kunnen worden of er inderdaad sprake was van extreem-rechtse jongeren en zo ja, wat de aard was van hun activiteiten. Het onderzoek zou een vervolg worden op de in 2005 door het BD uitgevoerde quickscan *Van vreemde smetten vrij*, een inventariserend onderzoek naar de aanwezigheid en activiteiten van extreem-rechtse jeugd in Zaanstad en Purmerend. Dank zij een Rijkssubsidie in het kader van radicalisering en polarisatie kon het vervolgonderzoek vorm krijgen. In het najaar van 2008 werden daartoe de eerste stappen gezet.

Om er achter te komen hoeveel extreem-rechtse jongeren wonen, actief zijn en/of zich ophouden in de Zaanstreek zijn in 2008 en 2009 tal van instanties en personen benaderd die zicht hebben op het gedrag van jongeren en hun culturen. De geïnterviewden varieerden van straathoek- en jongerenwerkers, docenten en landelijke experts op het gebied van extreem-rechts tot politiefunctionarissen en jongeren op straat en op school. Verder is gebruik gemaakt van vakliteratuur en andere media, alsmede van informatie op websites als Holland Hardcore, Stormfront, Netlog, Partyflock, Hyves en Zaanzone. De resultaten van het onderzoek vindt u in dit rapport.

“De aandacht voor potentiële moslimterroristen staat niet in verhouding met de aandacht voor extreem-rechts. Terwijl extreem-rechts de afgelopen jaren behoorlijk groeide.”

(NRC Handelsblad, 11-12-2008. Artikel over het achtste monitorrapport van de Anne Frank Stichting)

Inleiding

In 2005 voerde het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland een quickscan uit onder jongeren die zich aangetrokken voelden tot het extreem-rechtse gedachtegoed en onder mensen die met hen te maken hadden. Uit dit inventariserend onderzoek kwam naar voren dat er in Zaanstad sprake was van een nog niet in kaart gebrachte, waarschijnlijk vrij grote groep hardcore-jongeren met extremistische sympathieën. In Purmerend -waar de betreffende jongeren wel onderwerp van onderzoek waren- had men te maken met een 'harde kern' van zo'n 40-60 mensen en zo'n zeshonderd meelopers.¹

Gezien het feit dat Zaanstad bijna twee keer zoveel inwoners telt als Purmerend lag het in de lijn der verwachtingen dat het aantal extreem-rechtse jongeren in Zaanstad zeker niet minder zou zijn. Bekend was wel al dat er in Zaanstad diverse groepen waren -vaak geafficheerd als 'Lonsdale-jongeren' of 'skinheads'-, die (een gevoel van) overlast en onveiligheid genereerden bij omstanders en voorbijgangers.

De uitkomsten van de quickscan, gevoegd bij nieuwe signalen over extremistische jongeren, waren voor het Bureau Discriminatiezaken aanleiding om in 2008/2009 opnieuw, maar nu uitgebreider onderzoek te doen en de Zaanse situatie in kaart te brengen. Daarbij heeft het BD zich niet beperkt tot Zaanstad, maar ook de situatie in Oostzaan en Wormerland onder de loep gelegd. Als doelgroep is gekozen voor de leeftijdscategorie 15-25 jaar (met een enkele uitschieter naar boven of beneden).

Tijdens de beginfase van het onderzoek werd duidelijk dat er geen centraal aanspreekpunt was voor de gesignaleerde problemen. Onduidelijk was om hoeveel jongeren het ging, waar zij zich ophielden, wat ze deden en of hun gedragingen moesten worden geschaard onder de noemer 'rechts-extremisme'. Om deze gegevens centraal te verzamelen besloten Welsaen, Straathoekwerk, Zaanstad, politie en Bureau Discriminatiezaken een regulier overleg te starten. Uit dit overleg kwam naar voren dat er onder meer rond Poelenburg/Oostzaan, Assendelft (en dan met name Saendelft), Krommenie, Koog aan de Zaan (A8erna) en Zaandam (bij het viaduct aan de Albert Heijnweg) problemen waren met jongeren die zich racistisch, nationaal-socialistisch of anderszins discriminerend uitten. Daarnaast profileerden Zaanse jongeren zich op verschillende (al dan niet extreem-rechtse) internetsites. Een relatief groot aantal van hen betoonde zich hardcore-liefhebbers met een nationalistisch tintje. In enkele gevallen ging dit gepaard met racistische uitingen.

Verder waren er in de achttien maanden voorafgaand aan dit onderzoek alleen al bij de politie tenminste 56 meldingen bekend van bekladding, bekrassing, mishandeling en vernieling in Zaanstad door jongeren met extreem-rechtse opvattingen.² Ook bij het Bureau Discriminatiezaken werd regelmatig melding gemaakt van racistische en antisemitische bekladdingen en bekrassing.

¹ Bron: gemeente Purmerend

² Bron: politie Zaanstreek-Waterland

Westzijderveld, Zaandam (2008)

Tijdens het BD-onderzoek zijn de volgende aspecten nader bekeken:

- Wat is de omvang van extreem-rechts in de Zaanstreek?
- Hoe radicaal zijn de extreem-rechtse jongeren in de regio?
- Waar houden zij zich op?

Om het antwoord op deze vragen te vinden zijn onder meer gesprekken gevoerd met verschillende jongeren- en straathoekwerkers, politiemedewerkers, docenten, (landelijke) deskundigen op het gebied van extreem-rechts en jongeren op school en op straat. Het BD heeft meerdere plaatsen bezocht waar zich jongerengroepen ophouden en is met de daar aanwezige jongeren in gesprek gegaan.

Ook internet was een belangrijke bron van informatie. Op sites als Stormfront, Holland Hardcore, Partyflock, YouTube, Hyves, Netlog en Zaanzone zijn duizenden Zaanse jongeren actief. Ze maken op deze site profielen aan of laten door middel van filmpjes, foto's en teksten zien hoe zij in het leven (willen) staan.

De beheerders van sommige sites geven alle ruimte om rechts-extreme ideeën te uiten. Holland Hardcore en Stormfront zijn in dat verband beruchte voorbeelden. Deze sites worden gehost vanuit het buitenland (vaak de Verenigde Staten), omdat daar de regelgeving op het gebied van extreem-rechtse uitingen minder streng is dan in Nederland. Gevolg daarvan is dat de websites moeilijk zijn aan te pakken via het Nederlandse strafrecht.

In dit rapport zijn diverse voorbeelden te vinden van boodschappen en andere gedragingen waaruit een afkeer naar voren komt van de multiculturele samenleving in het algemeen en/of een weerzin tegen allochtonen, moslims, homo's, joden en andere minderheidsgroepen in het bijzonder. Inmiddels is duidelijk dat de met sprongen toegenomen populariteit van internet van grote invloed is op 'real life'. Ook bij extreem-rechts is er een vervlechting van het *online* en *offline*-leven.

Georganiseerd extreem-rechts, zowel partijen als groepen, slaagt er in om vele tienduizenden te bereiken via de digitale wereld. De nationaal-socialistische website Stormfront -het grootste extreem-rechtse forum te wereld- slaagt er alleen al op haar

Nederlandstalige deel in om maandelijks meer dan drieduizend berichten te genereren. De extreem-rechtse website Holland Hardcore produceert maandelijks negenhonderd berichten. Een veelvoud aan bezoekers leest die boodschappen ook. De vervlechting met het dagelijks leven blijkt onder meer uit 'borrels' die via Stormfront worden georganiseerd en oproepen om in opstand te komen (zo valt op de site van de extreem-rechtse Nieuwe Nationale Eenheid te lezen: "Blijf niet achter je computer zitten en voer actie!", vergezeld door onder meer een afbeelding waarin wordt opgeroepen tot vernietiging van het zionisme).

De verstrengeling van de digitale en de 'andere' wereld kwam ook tot uiting bij een rechtszaak tegen een groep jongeren die werden veroordeeld wegens tal van bedreigingen en mishandelingen in Almere. Ze poogden verder onder meer brand te stichten in een moskee en een synagoge. Een deel van hun plannen was beraamd via MSN en een lokale website. De extreem-rechtse organisatie Voorpost was er in geslaagd de jongeren te recrutereren. Hun ideologische vorming was deels ingegeven door informatie die via internet was verzameld.

Dergelijke excessen zijn in de Zaanstreek gelukkig afwezig. Zaanstad en omgeving vormen echter geen eiland waaraan de soms kwalijke invloeden van de buitenwereld voorbij gaan. De signalen dat er ook in deze regio extremistische activiteiten bestaan zijn er. Voor zover mogelijk -de schimmige extreem-rechtse wereld is voor buitenstaanders slechts beperkt toegankelijk- is in dit rapport geprobeerd om er meer zicht op te bieden.

Westerwindpad, Zaandam (2009)

Hoofdstuk 1

Georganiseerd extreem-rechts: de politieke partijen

Art. 1, de brancheorganisatie van de Nederlandse anti-discriminatiebureaus, hanteert de volgende omschrijving van extreem-rechts:

“Extreem-rechts is vooral een 'containerbegrip', een verzameling van verschillende ideeën en ideologische deelbegrippen. In die verzameling zijn elementen opgenomen van racisme, nationalisme, eurocentrisme, afkeer van parlementaire democratie en antisemitisme. De meeste extreem-rechtse organisaties onderscheiden zich onderling door het leggen van verschillende accenten bij deze onderwerpen. Vaak maken zij vooral duidelijk waar zij tegen zijn, en is het veel minder duidelijk waar zij voor zijn. De genoemde kenmerken (onderdelen van de container) zijn nauw met elkaar verweven.”

De Zwitserse politicoloog/filosoof Urs Altermatt sluit zich daarbij aan door bestanddelen te benoemen die extreem-rechts kenmerken:

- Agressief nationalisme en/of ethnocentrisme, uitmondend in vreemdelingenhaat
- Racisme
- Antisemitisme
- Autoritarisme (het streven naar een krachtige leider en een sterke staat)
- Een anti-egalitaire maatschappijopvatting
- Benadrukking van de (cultureel homogene) volksgemeenschap
- Een antipluralistische opvatting over politiek en samenleving
- Acceptatie van geweld om sociale en politieke conflicten te beslechten.
- Een demagogische spreekstijl
- Absolutistische aanspraken op de waarheid.

Na de Tweede Wereldoorlog was er in Nederland relatief weinig sprake van (openlijk) extreem-rechts vertoon zoals vastgelegd in bovenstaande definities. Pas vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw kwam het rechts-extremisme weer op. De vreemdelingenhaat en afkeer richtte zich destijds tegen gastarbeiders. Willem Wagenaar en Jaap van Donselaar, onderzoekers verbonden aan de Anne Frank Stichting, geven hiervan de nodige voorbeelden in de Monitor Racisme & Extremisme (editie 2008). Zij vermelden onder meer de rassenrellen die in 1972 en 1976 plaatsvonden in Rotterdam en Schiedam en het eerste dodelijke slachtoffer van vreemdelingenhaat, een Turkse man die in Amsterdam verdronk na in een gracht te zijn gegooid. In de jaren na 1970 is sprake geweest van perioden waarin het rechts-extreme gedachtegoed terrein won. Verschillende extreem-rechtse en zelfs nationaal-socialistische partijen en organisaties werden opgericht, waaronder CP'86, Centrum Democraten, Nederlandse Volksunie, Stormfront Nederland, Blood & Honour Nederland, Nationalistische Volks Beweging en Voorpost.

Hoewel de Zaanstreek geen geschiedenis van naoorlogse rechts-extremistische partijen heeft, ontstond daar in de jaren '80 toch ook een vorm van georganiseerd

extreem-rechts. Het Bureau Discriminatiezaken meldde hierover in *Van vreemde smetten vrij* (2005):

“De Zaanstreek is uniek. Uniek, omdat in de drie Zaangemeenten nooit rechts-extremistische vertegenwoordigers plaatsnamen in de vertegenwoordigende politieke organen, met uitzondering van de periode 1940-1945. De enige partij van dit chapter, de Centrum Democraten, heeft tot tweemaal toe (in de jaren '80 en '90) een voorzichtige poging gedaan om in Zaanstad aan de gemeenteraadsverkiezingen mee te doen, maar zag daar vanaf na acties van anti-racismeactivisten.

Sommige Zaankanters leiden daaruit af dat het in hun omgeving wel meeviel en -valt met het al dan niet georganiseerde racisme. Die conclusie is niet helemaal terecht. Zo was er halverwege de jaren '80 in Zaanstad voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog sprake van georganiseerd rechts-extremisme. Begin jaren '90 ontmoetten deze vorm van politiek en een deel van de skinheadbeweging elkaar, niet veel later gevolgd door activiteiten van een grote groep door onder meer Centruumpartij '86 en Centrum Democraten geïnspireerde gabberhouse-aanhangers. De bekende extreem-rechtse skinhead Martin van de Grind trad in Zaanstad op als CD-voorman en slaagde er korte tijd in het voorzitterschap van de landelijke CD-jeugd in handen te krijgen. In zijn kielzog vestigden zich enkele beruchte Zeeuwse skinheads in Zaandam en Wormerveer. Na publiciteit over en misdrijven van Van de Grind en enkele van zijn vrienden -die leidden tot gevangenisstraffen en boetes-kozen de skinheads het hazenpad. Ze verhuisden.”

Bovenstaande alinea's betroffen de periode tot en met medio 2005. Na 2005 heeft voor zover bekend georganiseerd extreem-rechts zich alleen even in Wormer laten zien. De nazistische Nationalistische Volks Beweging koos daar op 6 mei 2006 een vergaderzaaltje uit als plaats van samenkomst. Deze landelijk opererende partij, met in de gelederen relatief veel leden die zijn veroordeeld wegens discriminatie en/of geweldpleging, huurde De Westertil af voor een landelijke bijeenkomst waar zo'n 25 aanhangers op afkwamen. De huurder was een man uit Uitgeest die een dochter in Wormer had wonen. Waarschijnlijk is het boeken van De Westertil onder valse voorwendselen gebeurd.

Ongeorganiseerd extreem-rechts: de hardcore- en skinheadscene

Over de niet of nauwelijks formeel georganiseerde extreem-rechtse stromingen waarmee de Zaanstreek in het verleden te kampen had, stond in *Van vreemde smetten vrij* onder meer het volgende:

“Na de ineenstorting van het hardcore-/gabbergenre, rond 1997, en het verbod van Zaanstad op grootschalige gabberparty's in de gemeente, in 2001, nam de aantrekkingskracht van Zaanstad als housecentrum af. Nog slechts een enkele keer ontspoorden de feesten. In november 2004 bijvoorbeeld lichtte het BD de politie in over de repeterende reclame die op de extreem-rechtse website Holland Hardcore werd gemaakt voor hardcoreparty's in de Hemkade. Die reclame leverde sympathiebetuigingen op van jongeren die zich tooiden met pseudoniemen als 'Eigen_volk_eerst' en slogans als 'Holland Volland' en meedeelden langs te zullen

komen. Berichten dat een extreem-rechtse partij als de Nationale Alliantie pogingen deed om via het uitgaanscircuit leden te werven, leidden niet tot de vaststelling dat dergelijke wervingsacties ook in de Zaanstreek plaatsvonden.

(...)

De gemeente Oostzaan kende halverwege de jaren '90 problemen met een groep jongeren die door getuigen afwisselend tot gabbers en skinheads werden bestempeld. Een 22-jarige Zaandammer van Turkse afkomst werd in 1994 door hen mishandeld, er verscheen racistische graffiti in het dorp, asielzoekers werden afgetuigd en er manifesteerde zich een groep jongeren die zich 'Oostzaans Blok' noemde en een afkeer van buitenlanders tentoonspreidde. In 1997 was het opnieuw raak. Tot twee maal toe vonden er vechtpartijen plaats, met respectievelijk de politie en met Turkse Zaandammers. De politie werd tot haar eigen ontsteltenis overladen met racistische scheldwoorden. Onder de daders bevonden zich enkele gabbers. Nadat er in Oostzaan een jongerenhonk werd geopend, keerde de rust terug. De afgelopen jaren was er niet of nauwelijks sprake van racistische incidenten door jongeren, afgezien van wat racistisch kladwerk. Wat wel opviel in Oostzaan was de relatief grote aanhang die de extreem-rechtse CD en de minder radicale LPF tijdens diverse Kamer- en Statenverkiezingen bleken te hebben.

(...)

De rustigste gemeente in het BD-werkgebied was en is Wormerland. Sinds de jaren '80, toen er in en rond het dorp regelmatig vechtpartijen waren tussen extreem-rechtse jongeren en jongeren uit de linkse hoek, waren er weinig spanningen. Afgezien van de 'normale' discriminatieklachten was er door de jaren heen zelden sprake van incidenten waarbij jongeren zijn betrokken. De overlast bezorgende jeugdactiviteiten beperkten zich in de jaren '90 en begin 21-ste eeuw overwegend tot het aanbrengen van kwetsende graffiti."

De oorsprong van de connectie tussen hardcore-muziek, gabbers en extreem-rechts, ligt in de jaren '90. Gedurende die periode werd hardcore-/housemuziek enorm populair. Veel liefhebbers waren herkenbaar aan hun trainingspakken (vaak van het merk Australian) en sportschoenen (meestal Nike Air Max). Tallozen schoren bovendien hun hoofd kaal. In Nederland ontstond een heel eigen housestijl, de 'gabberhouse'. Om hun Hollandse identiteit duidelijk te tonen, droegen gabbers Nederlandse vlaggetjes op hun kleding. Deze vlaggetjes werden in een later stadium door extreem-rechtse jongeren gebruikt om uiting te geven aan hun nationalistisch gedachtegoed.

De gabbers spiegelde zich in eerste instantie aan de Britse skinheadbeweging. Deze beweging kwam in de jaren '70 en '80 voort uit een mix van Jamaicaanse 'rude boys' en jongeren uit de Britse arbeidersklasse. Ze hadden gedeelde interesses en voelden een soort verwantschap vanuit hun eigen leefsituatie en de gezamenlijke voorkeur voor ska-muziek. De kleding van deze jongeren bestond veelal uit een strakke spijkerbroek met opgerolde pijpen, een bomberjack, een t-shirt, legerkisten en een kaalgeschoren hoofd.

In Nederland werd deze stijl in eerste instantie overgenomen door Rotterdamse arbeidersjongeren en later door jongeren die een voorkeur hadden voor hardcore-

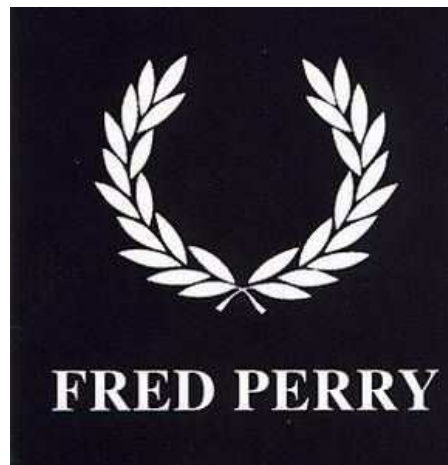
muziek. Waar het eerst nog draaide om muziek, kleding- en leefstijl speelde later voor een bepaalde groep jongeren (zij het lang niet allemaal) ook een extreem-rechtse levensovertuiging een rol. Waren ze in eerste instantie nog gekleed in trainingspak en sportschoenen of spijkerbroek, bomberjack en kisten, na verloop van tijd werden hierop extreem-rechtse elementen aangebracht. De Hollandse vlaggetjes van deze gabberhouse-liefhebbers werden een symbool van nationalisme. Er werden nazistische symbolen aan toegevoegd, zoals SS-tekens en white-powertekens. En er raakte een bepaalde symboliek in zwang om te voorkomen dat er moeilijkheden zouden ontstaan als gevolg van het tonen van racistische tekens. Dat uitte zich onder meer in het gebruik van letter- of cijfersymbolen en het dragen van witte of rode veters in de kisten.

Over deze symboliek is goed nagedacht. Enkele voorbeelden: de cijfers 88 staan voor twee keer de letter H, te lezen als 'Heil Hitler'. 18 staat voor de eerste en achtste letter van het alfabet en betekent 'Adolf Hitler'. 182: Adolf Hitler is Back. 28: Blood & Honour. Over de rode of witte veters in de kisten bestaan verschillende opvattingen. Soms worden witte veters gezien als politiek rechts en rode als politiek links, soms ook worden witte veters gebruikt als symbool voor de afkeer van allochtonen en de rode als kenmerk van het goedkeuren of gebruiken van geweld tegen allochtonen.

Een verhaal apart is het van oorsprong Engelse sportkledingmerk Lonsdale. Deze kleding werd eind jaren '90 populair bij house- en hardcore-liefhebbers. Extreem-rechtse gabbers begonnen op een gegeven moment de sweatshirts onder hun loshangende bomberjack te dragen, met de letters NSDA zichtbaar. Hiermee verwezen zij naar de NSDAP, de partij van Adolf Hitler. De kleding werd zo populair bij extreem-rechtse jongeren, dat de term 'Lonsdale-jongeren' gebruikelijk werd om deze groep te duiden. Opmerkelijk daarbij is dat Lonsdale in Engeland nog steeds een luxe sportkledingmerk is, zonder de racistische lading die de kleding in Nederland kreeg.

De eigenaar van het merk Lonsdale was niet blij met deze ontwikkeling en nam afstand van de racistische draai die aan het merk gegeven werd. Er is uiteindelijk een tegencampagne opgezet -'*Lonsdale for all colours*'-, maar die heeft weinig verschil gemaakt. De naam Lonsdale blijft in Nederland tot op heden beladen.

Behalve voor Lonsdale ontstond er in de rechtse scene ook een voorkeur voor kleding van de merken Fred Perry en Ben Sherman. Extreem-rechtse gabbers gebruiken het Fred Perry-logo en vullen het aan met '88' binnenin de krans en een 'Totenkopf' i.p.v. de naam Fred Perry. De zwart/wit/rode randjes langs de kraag van de Fred Perry poloshirts worden gebruikt om te verwijzen naar de kleuren van de *Reichskriegsfahne*, een vlag die gebruikt wordt door Duitse neo-nazi's. De eigenaars van het kledingmerk zijn hier bepaald niet enthousiast over, alleen al omdat de vader van de oprichter van joodse afkomst was.

Hardcore was en is de muziekstijl van (al dan niet racistische) gabbers. Tussen de hardcore-bands bevindt zich ook een aantal groepen met extreem-rechtse sympathieën, zoals 'Brigade M' en 'Skrewdriver'. Deze bands hebben nummers met titels als '*Blood & Honour*', '*White Power*', '*Hail Victory*' (Skrewdriver) en '*Diets-Deutsche kameraden*' en '*Eigen Volk Eerst*' (Brigade M).

Ook extreem-rechtse postorderbedrijven ontbreken niet in deze wereld. Op bijvoorbeeld de website van Fenris, een bedrijf dat artikelen op internet aanbiedt die aantrekkelijk zijn voor extreem-rechtse aanhangers, worden kleding, sieraden, cd's en dergelijke verkocht. Opvallend hierbij is dat Engelse termen niet worden gebruikt. Dit is ook het geval bij de nazistische website Stormfront. Er wordt de nadruk gelegd op het gebruik van zuiver Nederlands. Een t-shirt heet er bijvoorbeeld een t-hemd, een sticker een klever, een website een webstek, enzovoort.

hele mooie hanger met hét symbool van ons gedachtengoed.
 Ik draag hem altijd , onder mn kleren, en erboven.
 Draag deze hanger en laat zien wie je bent en waar je voor staat.

Voor Volk en Vaderland

(Berichtje van een tevreden klant op de site van Fenris. 'Volk en Vaderland' was in de jaren '30 en '40 het blad van de Nationaal-Socialistische Beweging)

De populariteit van Lonsdale is inmiddels behoorlijk afgezwakt. Voor de oudere gabbers was de lol er af toen kleine jongens eveneens in Lonsdale-kleding gingen lopen en hun hoofd kaal schoren. Bovendien wordt door een aantal fanatieke extreem-rechts aanhangers tegen Lonsdale geageerd, vanwege het feit dat dit kledingmerk campagne voert tegen het gebruik van haar logo door extreem-rechtse c.q. racistische gebruikers.

Wel wordt het Lonsdale-logo nog vaak gebruikt als inspiratiebron om een ander woord vorm te geven, bijvoorbeeld 'Hardcore' of 'Nationalist'.

Uit onderzoek in plaatsen als Landgraaf, Uden, Venray, Zoetermeer, Dokkum en Aalsmeer blijkt dat hardcore-jongeren over het algemeen meer drinken, meer soft- en harddrugs gebruiken en vaker betrokken zijn bij vechtpartijen dan andere jongeren van dezelfde leeftijd. Intolerante hardcore-jeugd staat vaak afwijzend tegenover de multiculturele samenleving en geeft daar op verschillende manieren uiting aan. Dat kan uitenlopen van het aanbrengen van racistische tekens en leuzen op muren en gebouwen tot bedreiging en mishandeling van allochtonen.

In de regio Zaanstreek-Waterland was met name Zaandam in de jaren '90 een verzamelpunt voor liefhebbers van gabberhouse. Vanzelfsprekend waren lang niet al deze gabbers extreem-rechts of racistisch, maar een aantal onder hen was wel degelijk intolerant, met name richting allochtonen. Er was destijds sprake van een groep radicaliserende gabbers en skinheads, die zich verwant voelden met het gedachtegoed van onder meer CP'86 en NVB. In het vorige decennium was de gabberscene de grootste jeugdcultuur ooit in Nederland. Ongeveer een kwart van de Nederlandse jongeren maakte deel uit van deze stroming. Diverse onderzoekers waarschuwden destijds voor het risico dat een deel van deze jongeren zich zou verbinden aan een of meer racistische politieke partijen, waardoor het niet ondenkbaar werd dat die na verkiezingen in vertegenwoordigende lichamen terecht zouden komen.

Graffiti onder de A8 in Koog aan de Zaan (2009)

Hoofdstuk 2

Onderzoek

Lopende dit onderzoek naar extreem-rechtse jongeren in de Zaanstreek is gesproken met een groot aantal organisaties en individuen. Dat gebeurde onder meer met de jongeren zelf, maar ook met straathoek- en jongerenwerk, politie en een aantal landelijk opererende deskundigen op het gebied van extreem-rechts. Verder fungeerde internet als informatiebron en is er gebruikgemaakt van vakliteratuur en onderzoeksresultaten van externe organisaties en personen.

Het Bureau Discriminatiezaken is, met hulp van jongeren- en straathoekwerkers, met jongeren in gesprek gegaan om uit te vinden hoe zij tegenover het onderwerp staan. Hoewel er is geprobeerd om de jongeren met een open *mind* tegemoet te treden -om te voorkomen dat bepaalde verwachtingen al bij voorbaat ingevuld zouden worden-, bleken zoals verwacht niet alle jongeren even mededeelzaam. Dit probleem hebben meerdere onderzoekers ondervonden die zich met extreem-rechts bezighielden. Waar informatie ontbrak, kon die vaak alsnog worden verstrekt door jongeren- en straathoekwerkers. Op de volgende pagina's staan de bevindingen van de geraadpleegde deskundigen en van het Bureau Discriminatiezaken.

Straathoekwerk Zaandam

De straathoekwerker die met het verzoek kwam om de radicalisering onder jongeren te onderzoeken baseerde deze vraag op de, voor zijn gevoel, radicaliserende groep hardcore-jongeren die zich ophoudt onder het viaduct bij de Zaandamse Albert Heijnweg. Ze zouden zich hebben beziggehouden met het aanbrengen van racistische graffiti, siegheilen, door de stad marcheren en allochtonen lastigvallen.

Volgens de straathoekwerker zijn de leden van de groep bijna elke dag bij het viaduct te vinden. Hij bezoekt ze één à twee keer per week. Over het algemeen hangen de jongeren er rond in groepjes van ongeveer vijf personen. Deze subgroepjes maken echter deel uit van een groter gezelschap. Volgens de straathoekwerker gaat het in totaal om zo'n 20-30 Lonsdale-jongeren, die naast het betreffende viaduct een hangplek hebben gecreëerd. De groep bestaat voornamelijk uit jongens. Het aantal meisjes is beperkt. Het gaat om blanke jongeren, op één meisje van allochtone afkomst na.

De meeste mannelijke groepsleden gaan gekleed in bomberjacks, legerkisten en/of -kleding en hebben kaalgeschoren hoofden. Een van de meisjes heeft traditioneel opgeschoren haar met een vlecht bovenop. Een deel van de jongeren ziet er 'doorsnee' uit, met spijkerbroeken en sweatshirts.

Deze groep verplaatste zich na enige tijd naar het nabijgelegen kantoorgebouw De Icoon, naast NS-station Zaandam, waar ze onder een afdak konden staan. Ze richtten daar veel vernielingen aan en veroorzaakten ook andere overlast. De eigenaar van De Icoon heeft het gebruik van een 'mosquito' overwogen om de jongeren te verdrijven. Uiteindelijk was dat niet nodig, omdat de groep terugkeerde naar de oorspronkelijke hangplek bij de Albert Heijnweg.

Het BD heeft kennisgemaakt met leden van deze groep. Een van hen profileerde zich als de leider. Hij vertelde dat de groep bij slecht weer en in de winter bij hem thuis komt om daar te *chillen*. Zijn ouders stimuleren dat en vinden het geen probleem dat er in huis gerookt en gedronken wordt. De jongens in de groep vertelden dat zij in het weekend zoveel mogelijk uitgaan, wat inhoudt zoveel mogelijk hardcore-feesten bezoeken en zo lang mogelijk doorgaan met feesten. Ze gaven te kennen graag een eigen ontmoetingsplek te willen hebben.

De sfeer binnen de groep was argwanend en afwerend. Op BD-vragen werden duidelijk sociaal wenselijke antwoorden gegeven. De aanwezigen profileerden zich als *die hard* hardcore-fans die zich niet met racisme of intolerantie ophouden. De houding ten opzichte van een ook bij het gesprek aanwezige jongerenwerker met een donkere huidskleur kwam intimiderend en wantrouwig over. Op de plaats waar het gesprek gevoerd werd en waar deze groep zich ophoudt was op de grond een groot hakenkruis zichtbaar. Het trefpunt van de groep, een elektriciteitshuisje, is volgetekend met Keltische kruizen (een door extreem-rechts vaak gebruikt symbool). Ook is er de nodige andere graffiti te vinden, veelal gericht tegen de politie. Het BD krijgt van tijd tot tijd meldingen binnen van racistische bekladdingen op en rond deze plek.

Jongerenwerk Assendelft

De jongerenwerker van onder meer buurtcentrum De Kaaik in Saendelft spreekt aangaande Assendelft liever over intolerante dan over extreem-rechtse jongeren, omdat hij van mening is dat degenen die hij op het oog heeft geen politieke ideologie aanhangen. Ze vertonen echter wel intolerant gedrag met betrekking tot allochtonen. Hij heeft hiervoor verschillende verklaringen, onder meer de 'dorpse' instelling van de inwoners van (het overwegend witte) Assendelft in relatie tot de komst naar nieuwbouwwijk Saendelft van niet uit de Zaanstreek afkomstige bewoners.

Saendelft is een nieuwe, grootschalige Vinex-wijk waar zich mensen uit verschillende delen van (vooral) Noord-Holland hebben gevestigd. Een relatief groot aantal nieuwe bewoners is afkomstig uit Amsterdam. Het aantal inwoners van Saendelft bedraagt op dit moment ongeveer 8.000, onder wie zo'n 400 jongeren (5-7%). Van deze 400 jongeren is 6 à 7% allochtoon. De meeste van hen zijn van Marokkaanse afkomst. Daarnaast hebben velen een Turkse herkomst en een kleiner aantal een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond. De Turkse jongeren zorgen volgens de jongerenwerker voor de minste overlast, de Marokkaanse jongeren voor de meeste. Met overlast wordt bedoeld het aanbrengen van graffiti, vechten, drinken en vandalisme.

Er is in Saendelft geen apart centrum voor de jongeren. Ze maken voor hun activiteiten gebruik van de bestaande ruimte in De Kaaik. Muziekfeesten worden daar niet gegeven, omdat zich dan snel problemen voordoen en de veiligheid niet gegarandeerd kan worden. Gevreesd wordt dat er dan te makkelijk vechtpartijen zullen uitbreken. In het buurtcentrum is geen specifiek jongerenverblijf. Wel worden er activiteiten voor en door jongeren georganiseerd. Er is bijvoorbeeld een inloop waarbij de jongeren kunnen gamen met de Wii en de X-box. Er wordt regelmatig een sportinloop georganiseerd, afwisselend door jongeren en jongerenwerkers. Verder

zijn er go-activiteiten. Voor het organiseren van deze activiteiten zijn er achttien vrijwilligers (allemaal jongeren) actief, allen autochtoon. Deze jongeren begeleiden activiteiten onder leiding van volwassenen.

Er lopen in De Kaaik vier à vijf hardcore-jongens rond met bedenkelijke ideeën, aldus de jongerenwerker. Zij uiten zich nogal extreem. Maar volgens de jongerenwerker veroorzaken zij geen echte problemen en is de situatie goed hanteerbaar. Er zijn momenteel weinig tekenen van raciale spanningen, maar er bestaat volgens de jongerenwerker wel degelijk een latent risico. Bij een aantal autochtone jongeren leven vooroordelen en bestaat het gevoel dat er meer allochtone jongeren zijn dan daadwerkelijk het geval is. Een veel gehoorde kreet is: "We worden overspoeld." Deze autochtone jongeren drinken veel en gaan vaak uit in Purmerend (onder meer P3), waarna ze volgens de jongerenwerker hun vooroordelen nog duidelijker laten blijken. Van georganiseerd extreem-rechts is overigens geen sprake.

De onderlinge verhoudingen tussen de jongeren zijn vrij goed, afgezien van incidenten. De jongerenwerker meldt dat er wel sprake is van een groep voornamelijk autochtone jongeren die bij een supermarkt in Assendelft overlast veroorzaakt. Bij deze jongeren is alcohol een probleem. Voordat ze gaan stappen in met name Purmerend beginnen ze met indrinken. Na alcoholinname volgen er af en toe vechtpartijen, waarbij soms de politie ingeschakeld moet worden. Het zijn volgens de jongerenwerker incidenten, maar het is zijns inziens belangrijk er bovenop te blijven zitten.

De jongerenwerker vermoedt dat scholen vaak signalen van radicalisering negeren, omdat het hen een slechte naam kan bezorgen. Daarom vindt hij het belangrijk te zoeken naar het belang van de school bij het oplossen van problemen, zodat er op dit gebied een open en eerlijke houding aangenomen kan worden. Hiervoor is volgens hem overleg en samenwerking tussen verschillende partijen noodzakelijk (zoals jongerenwerk, BD, wijkagent en schoolvertegenwoordiger). Hij is van mening dat scholen ervan doordrongen moeten worden dat ze door een actief en alert beleid veel problemen kunnen voorkomen en tegengaan met betrekking tot racisme en intolerantie, waardoor negatieve beeldvorming niet of minder zal optreden.

De jongerenwerker is van mening dat er op dit moment in Saendelft en omgeving geen ernstige problemen zijn. Wel is er sprake van een latent risico en is het volgens hem van belang de vinger aan de pols te houden en preventieve activiteiten te ondernemen.

Jongerenwerk Krommenie/Zaanstad-Midden

Op aanraden van voornoemde jongerenwerker heeft er ook een gesprek plaatsgevonden met de jongerenwerker van onder meer een jongerencentrum in Krommenie. Hij werkt tevens in Zaanstad-Midden. Bovengenoemde jongerenwerker vermoedt dat zijn collega in Krommenie gezien diens donkere huidskleur een andere kijk op dit onderwerp heeft dan hijzelf.

De groep jongeren waar de jongerenwerker uit Krommenie mee werkt, bestaat voor 60-70% uit allochtonen. Het onderling contact tussen de allochtone en autochtone

bezoekers van het jongeren centrum is prima. De groep die het jongeren centrum frequenteert, bestaat uit ongeveer 150 jongeren. Ongeveer 75 daarvan bezoeken het centrum minimaal één keer per week. De 'harde kern' bestaat uit zo'n twintig jongeren die bijna dagelijks in het jongeren centrum te vinden zijn. De rest van de groep is er onregelmatig. De deelnemers zijn van onder meer Joegoslavische, Irakese, Turkse, Afghaanse, Afrikaanse, Antilliaanse, Marokkaanse en Nederlandse afkomst.

Voor zover bekend heeft één jongen in Krommenie zich aangesloten bij een groep Lonsdale-jongeren in Zaandam. Zowel deze groep als de jongen in kwestie staat bij de politie bekend als extreem-rechts. Door zijn hinderlijke, opdringerige en uitdagende gedrag zijn verschillende jongerengroepen in Krommenie niet blij met deze plaatsgenoot. Sommige jongens hebben zelfs de neiging hem fysiek aan te vallen. Waarschijnlijk is dit ook de reden dat hij zich bij de Zaandamse groep heeft aangesloten.

De jongerenwerker zegt zich ongemakkelijk te voelen als hij 's avonds langs een bepaalde groep jongeren in Krommenie fietst. Er gaat volgens hem een nogal dreigende sfeer van uit, wat zich vertaalt in weinig vleeiende opmerkingen en vijandige non-verbale communicatie. Hij heeft de indruk dat hun gedrag te maken heeft met zijn uiterlijk en met overmatig drankgebruik binnen de groep.

Eens per twee weken gaat de jongerenwerker naar een middelbare school in Krommenie om het contact met de plaatselijke jongeren te onderhouden en een vertrouwensband met hen op te bouwen. Op deze school is één leerling die zich heel duidelijk als extreem-rechts profileert. De jongerenwerker kreeg van de betreffende onderwijsinstelling het verzoek ook contact te maken met deze jongen. Hij vermijdt dat echter liever, met het oog op zijn buitenlandse achtergrond en huidskleur.

Volgens bovengenoemde jongerenwerker houden zich groepjes 'Lonsdalers' op onder het viaduct van de A8 in Koog aan de Zaan. Ze maken daar kampvuurtjes, drinken, oefenen in marcheren en verdwijnen daarna weer. Ze zijn niet continu aanwezig en de grootte van de groep varieert. Meestal zijn het er maar een paar. Op de plek waar de groep bivakkeert wordt ook met enige regelmaat racistische graffiti aangetroffen.

Het BD heeft de jongerenwerker vergezeld op twee van zijn rondgangen langs de verschillende jeugdgroepen in Zaanstad-Midden. Daarbij zijn ook jongeren onder het viaduct bezocht. Bij het eerste bezoek waren er twee allochtone en vier autochtone jongens. Ze hingen een beetje rond en zaten te blowen. Volgens hen waren er wel eens extreem-rechtse jongeren op deze hangplek. Die zouden zich afzonderen op een eigen stukje van het terrein. Volgens de jongerenwerker heeft hij deze groep zien oefenen in marcheren.

Bij een tweede bezoek waren er ongeveer vijftig jongeren aanwezig, in leeftijd variërend van 14 t/m 22 jaar, allochtoon en autochtoon. De meeste aanwezigen waren jongens. De weinige meisjes leken daar vooral te zijn om de jongens aan te moedigen bij het voetballen en een beetje bij hen rond te hangen. Ze hadden geen duidelijke eigen bezigheden. Ze hielden zich op bij de groep die bestaat uit allochtonen en autochtonen en vertoonden geen extreem-rechts gedrag.

Onder het viaduct is een vrijplaats voor graffiti, er is een voetbalplaats en een skatebaantje. De jongeren die er verblijven zijn verdeeld in groepjes, waarvan er één 'de racisten' wordt genoemd. Volgens een paar aanwezigen hangt aan de kant van de skatebaan vaak een groepje van ongeveer acht jongens rond die er racistische ideeën op nahouden. Volgens hen komen er van tijd tot tijd busjes met een grote groep 'racisten', die daar dan een beetje bij elkaar hangen en na verloop van tijd weer verdwijnen. Dit klopt met de waarnemingen van de jongerenwerker. Het BD heeft gesproken met een paar jongeren van de 'skatekant', de kant waar de 'racisten' zich meestal ophouden. Zij vertelden tegen racisme te zijn en geen deel uit te maken van de genoemde groep. Ze hielden wel van hardcore-muziek, droegen ook kleding in hardcore-stijl, maar vertelden dat hardcore-feesten steeds meer door allochtone jongeren worden bezocht en dat organisatoren van deze feesten zich steeds vaker profileren als anti-racistisch. Deze jongens zeiden het jammer te vinden dat er nog steeds een link wordt gelegd tussen hardcore-muziek en racisme.

Een van de jongens leek daar anders over te denken. Hij nam afstand van de opinie van de anderen. Hij zei niet expliciet een hekel aan allochtonen te hebben, maar uit zijn blik, houding en opmerkingen kon opgemaakt worden dat hij van mening verschilde met zijn groepsgenoten. Deze jongen heeft als belangrijkste bezigheid in het leven het bezoeken van feesten. Hij gaat niet naar school en werkt ook niet. Op de vraag waar zijn interesses liggen, antwoordde hij dat zijn enige belang lag bij het zo frequent en langdurig mogelijk bezoeken van hardcore-feesten. Volgens hem hebben zijn ouders daar geen problemen mee en keuren ze zijn gedrag niet af.

De jongerenwerker heeft de indruk dat de ouders van bovengenoemde jongeren weinig invloed hebben op hun kinderen. Daarbij is wel een onderscheid merkbaar tussen allochtone en autochtone ouders. De allochtone ouders weten vaak niet waar hun kinderen zich ophouden, de autochtone ouders weten dat meestal wel. Dit heeft volgens de jongerenwerker van Krommenie overigens geen directe invloed op het zich wel of niet misdragen van de jongeren.

Migrantenwerker Zaanwijk

Een projectmedewerker van het Instituut voor Publiek en Politiek in Amsterdam is in de Zaanstreek zeer actief als vrijwilliger op het gebied van migrantenwerk. Hij is met zijn gezin woonachtig in de Zaanstreek. Het is hem opgevallen dat een groot aantal autochtone jongeren in Zaanstad er intolerante ideeën op nahoudt. In zijn directe leefomgeving heeft hij regelmatig te maken met jongeren die zich niet zichtbaar extreem-rechts gedragen en geen extreem-rechtse ideologieën aanhangen, maar wel negatief staan tegenover de multiculturele samenleving. Deze jongeren laten dit niet zien door hun kledingkeuze en verzetten zich niet actief tegen allochtonen, maar laten zich wel negatief uit over 'buitenlanders'.

De projectmedewerker wijt de intolerantie onder autochtone jongeren aan:

- De intolerante houding van ouders en ouderen in de directe leefomgeving van de jongeren.
- Het negatieve beeld over allochtonen dat is ontstaan in de samenleving, bijvoorbeeld door beeldvorming in de media.

- Het verdwijnen van oude normen en waarden en het opkomen van nieuwe, waardoor autochtone jongeren het gevoel van veiligheid kwijtraken. Het oude, vertrouwde valt weg en het 'nieuwe' wordt als onveilig ervaren. Hierdoor gaan mensen zich vasthouden aan vastgeroeste ideeën en zoeken ze hun veiligheid in het weren van mensen, dingen en situaties die anders zijn dan ze gewend zijn.
- Het zoeken door jongeren naar een eigen identiteit, waardoor ze bij een groep willen horen waarbinnen ze zich veilig voelen. Deze jongerengroepen zijn in alle wijken van de Zaanstreek te vinden. Ze zoeken een plek uit om elkaar te ontmoeten en met elkaar rond te hangen. Hierbij veroorzaken ze soms overlast, waarna omwonenden klagen, bij hen of bij de politie. Daardoor ontstaat verwijdering tussen ouderen en jongeren en gaan jongeren zich nog meer afzetten tegen iedereen die 'tegen hen' is. De jongeren zoeken een eigen identiteit en realiseren zich vaak niet dat hun gedrag radicaal kan zijn. Door hun gedrag roepen ze een negatief beeld op. Dit kan leiden tot een opeenstapeling van frustraties, irritaties en scheldpartijen.

In de directe leefomgeving van de projectmedewerker houden zich vier groepen jongeren op. Sommige van deze groepen bestaan uit allochtonen en autochtonen, andere niet. De groepen moeten onderling niets van elkaar hebben. Elke groep bestaat uit één of meer leiders en een aantal meelopers. De projectmedewerker heeft deze groepen bezocht en is in gesprek gegaan met de jongeren. Na enige verbazing en wantrouwen waren deze jongeren zeer goed aanspreekbaar. Zijn conclusie is dat er wel degelijk sprake is van een intolerante houding bij veel autochtone jongeren, alleen is dat niet zichtbaar in kleding, schoeisel en/of haardracht.

Straathoekwerk Oostzaan

De straathoekwerker in Oostzaan is van mening dat er in zijn werkgebied geen sprake is van georganiseerd extreem-rechts. Wel is de algehele tendens onder jongeren en ouderen er een van intolerantie. Zoals al eerder geconstateerd in de andere delen van de Zaanstreek is het afwijzen van de multiculturele samenleving vanzelfsprekend geworden, zonder dat daar een beargumenteerde onderbouwing aan ten grondslag ligt. Volgens de straathoekwerker 'vinden ze het allemaal wel best, als ze er maar niet mee geconfronteerd worden' [met de multiculturele samenleving, MB]. Er blijft een spanning bestaan tussen Oostzaan en Poelenburg. Wat van oudsher een conflict was tussen stad en platteland, is het dat nu tussen rijk en arm en autochtoon en allochtoon.

Jongeren die zich hullen in kleding die met extreem-rechts geassocieerd kan worden, doen dit volgens de straathoekwerker vaak niet als een extreem-rechtse uiting. De kleding wordt gedragen om te provoceren, bij de groep te horen of gewoonweg omdat de dragers ervan het mooi vinden. Er is zeker sprake van een latent racistische component in Oostzaan, maar dit leidt niet tot 'gangvorming' of anderszins in die richting, aldus de straathoekwerker.

Politie Zaanstreek-Waterland

De politie Zaanstreek-Waterland probeert een zo actief mogelijk beleid te voeren met betrekking tot extreem-rechtse jongeren. Bij de politie zijn de namen bekend van een groot aantal jongeren met extreem-rechtse, racistische en/of nationalistische ideeën. Met een aantal van hen en hun ouders wordt ook contact onderhouden. Een politiemedewerker heeft zitting genomen in een overleggroep, waarin ook straathoekwerk, jongerenwerk, Welsaen, de gemeente Zaanstad en Bureau Discriminatiezaken vertegenwoordigd zijn. Op deze manier wordt geprobeerd een vinger aan de pols te houden met betrekking tot intolerante en racistische jongeren. Verder komen elk kwartaal de politie, het Openbaar Ministerie, de gemeente Zaanstad (ook namens Oostzaan en Wormerland) en het BD bijeen in een Regionaal Discriminatieoverleg om discriminatievoorvallen en (tegen-)maatregelen te bespreken. Via een klachtenregistratiesysteem verschaft de politie op reguliere basis informatie aan het BD en het Openbaar Ministerie over discriminerende voorvallen en meldingen, opdat er een beeld ontstaat van het aantal klachten en de aard ervan. Tussen augustus 2008 en 20 april 2009 (de laatst beschikbare politiecijfers) registreerde de politie elf discriminerende bekladdingen (hakenkruizen, white-powertekens en teksten) in de Zaanstreek. In vier gevallen werd de Hitlergroet gebracht en in één geval was iemand in het bezit van een agenda met daarop een afbeelding van Adolf Hitler.

In de jaren 2004-2008 inventariseerde de politie voor heel Zaanstreek-Waterland de categorieën 'extreem-rechts' en 'nazi-symboliek'.³ Dat leverde de volgende cijfers op:

2004: 109

2005: 172

2006: 130

2007: 105

2008: 36.

De politie heeft geen verklaring voor de enorme teruggang in 2008, daar waar er in de periode 2004-2007 sprake was van een min of meer stabiel patroon.

Kafka

De anti-fascistische onderzoeksgroep Kafka is bekend met zeven Zaanse jongeren die als extreem-rechts gekwalificeerd zijn. Het gaat voor zover bekend om tussen 1980 en 1990 geboren Zaankanters. Oudere rechts-extremisten zijn dus buiten beschouwing gelaten. Het betreft de volgende personen:

³ De politie doorzoekt haar bedrijfsprocessensysteem op basis van twaalf zoektermen (zoals 'hakenkruis', 'nazi' en 'Hitler'). Dat geeft uiteraard wel een indicatie van het aantal discriminatiemeldingen, maar geen totaalbeeld.

Naam	Leeftijd	Woonplaats	Activiteit
A. (m)	Onbekend	Zaandam/Amsterdam	Actief op Holland Hardcore en gericht op NVB
J. (m)	1989	Zaanstad	Actief op Holland Hardcore
L. (v)	Onbekend	Zaanstreek	Blood & Honour-skinhead
M. (m)	1990	Zaandam	Blood & Honour-skinhead
E. (m)	Onbekend	Wormerveer	Actief in extreem-rechtse muzieksce
A. (m)	1990	Zaandijk	Gitarist van band die zich in 2006 tot de Nationale Alliantie rekende
R. (m)	1981	Zaandam	Gewelddadige skinhead

Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland

Zowel de politie als het BD krijgt regelmatig meldingen van racistische bekladding door heel Zaanstad. Wat hierbij opvalt is dat er in de periode 2008-2009 met name meldingen komen over graffiti in (de omgeving van) Westerwatering. Ook de nabijheid van het elektriciteitshuisje bij de Albert Heijnweg is zeer regelmatig het doelwit van racistische bekladding. De hangplek onder het viaduct van de A8 wordt eveneens nogal eens voorzien van hakenkruizen en white-powertekens.

Ook lopende het onderzoek (1 augustus 2008 t/m 1 juli 2009) kwam bij het Bureau Discriminatiezaken een aantal meldingen binnen over discriminerende graffiti en bekrassing. Er was sprake van zeven klachten over hakenkruizen, vier over racistische teksten en drie over white-powertekens. Verder was er een melding over een jonge man die extreem-rechts gedrag zou vertonen, onder meer door het plakken van stickers met teksten van de extreem-rechtse organisatie Voorpost. Deze persoon is ook op internet terug te vinden. Daar laat hij zich overigens voor zover valt na te gaan niet discriminerend uit en zijn ook geen verdere tekenen van extreem-rechts gedachtegoed zichtbaar. Wel heeft deze Zaandammer een aantal vrienden in zijn lijst staan die zich via internet racistisch uiten.

Meldingen⁴	Politie (8-2008/4-2009)	BD (8-2008/6-2009)	Totaal
Bekladdingen	11	14	25
Extreem-rechts gedrag	1	1	2
Hitlergroet	4		4

⁴ Zie ook voetnoot 3.

Houtveldweg in Zaandam (2009)

Enkele jongerengroepen in Zaanstad

Tijdens bezoeken aan jongerengroepen in Zaanstad heeft het BD gesproken met verschillende aanwezigen. De gesprekken zijn gevoerd op de hangplek onder de A8 in Koog aan de Zaan, in Rooswijk, bij de Westzanerdijk, in Oud-Zaandijk (omgeving Gortershof) en bij het viaduct van de Albert Heijnweg. De benaderde jongerengroepen waren verschillend van samenstelling. Op de volgende twee pagina's is een verslag te lezen van de bevindingen.

Rooswijk

De (autochtone) groep in Rooswijk was tijdens het eerste bezoek klein; drie of vier personen (één meisje, verder jongens). De jongeren waren een beetje aan het skaten en blowen. Ze hadden weinig zin om te praten. Bij een volgend bezoek aan Rooswijk waren er ongeveer 25 jongeren aanwezig, in leeftijd variërend van ongeveer 13 à 14 jaar tot begin 20. Deze groep was gemengd (allochtoon en autochtoon). De drie meisjes met wie het BD sprak -Marokkaans, Surinaams en Nederlands- vertelden weinig te merken van discriminatie in het algemeen en al helemaal niet binnen de groep. De meisjes volgden onderwijs op respectievelijk het Michaël College (een voornamelijk witte school), Compas (een voornamelijk zwarte school) en het Trias VMBO (een gemengde school). Ze hadden geen last van discriminatie op hun school. Weliswaar zagen ze wel eens jongens met hardcorekleding op school waarvan ze verwachtten dat die intolerante ideeën hadden, maar ze zeiden geen last van hen te hebben.

Westzanerdijk

De groep in de omgeving van de Westzanerdijk bestond uit een tiental (ongeveer zes jongens en vier meisjes) jongeren. Er liepen een paar allochtone jongeren tussen. De

jongeren vertelden dat zij niet meer allemaal in de buurt woonden, maar daar wel zijn opgegroeid. De meesten van hen hielden van hardcore-muziek. Ze vonden zichzelf niet extreem-rechts en waren er trots op dat ze met elkaar 'in de zandbak hebben gezeten' en nog steeds samen rondhingen, ondanks de verschillende levens die ze op dat moment leidden.

De sfeer in de groep was ontspannen en gezellig, maar tussen de regels door lieten de autochtone jongens wel merken dat ze moeite hadden met 'de grote aantallen' allochtonen, met name in Amsterdam. Ze waren van mening dat ze tijdens het uitgaan veel overlast ondervonden van Marokkaanse jongeren. In hun eigen leefomgeving waren overigens geen of weinig allochtonen c.q. Marokkanen te vinden. Duidelijk werd dat ze na het horen van de woorden 'Bureau Discriminatiezaken' hun zinnen zorgvuldig kozen, ondanks de verzekering dat ze alles mochten zeggen wat ze wilden en daar niet op aangekeken zouden worden of er anderszins problemen mee zouden krijgen. De door het BD aangesproken allochtone jongen wilde liever niet praten: "Ik bemoei me liever niet met die shit."

Bij een tweede bezoek aan deze groep liepen de jongeren weg toen de jongerenwerker en de BD-vertegenwoordiger hen wilden benaderen.

Oud-Zaandijk

De jongeren in Oud-Zaandijk waren op het moment van het BD-bezoek met z'n vijven. Ze kregen van de straathoek- en jongerenwerker te horen dat er binnenkort een caravan geplaatst gaat worden die ze kunnen gebruiken als hangplek.⁵ De jongeren waren hierover zo enthousiast plannen aan het maken dat een gesprek over extreem-rechts niet aan de orde kwam. Er waren op dat moment vier autochtone jongens en één allochtone jongen. Bij een tweede bezoek waren er in de omgeving van deze locatie geen jongeren aanwezig.

De (gekleurde) jongerenwerker uit Krommenie vertelde dat hij bij zijn indiensttreding in eerste instantie niet direct werd geaccepteerd door deze jongeren. Als hij hen belde, werden er op de achtergrond oerwoudgeluiden gemaakt en liedjes met racistische teksten gezongen. Nadat hij hen een tijd had genegeerd, vroegen ze hem toch om ook voor hen activiteiten te organiseren. Hij heeft hen laten weten dat graag te doen als ze zich respectvol tegenover hem zouden opstellen. Dat is gebeurd en de relatie tussen deze jongeren en de jongerenwerker is nu goed. Desondanks is het gevoel van de jongerenwerker ten opzichte van deze groep minder onbevangen. Hij vertelde dat in de wijk waar deze jongeren leven veel mensen werkloos zijn. Ook een aantal van deze jongeren heeft ouders die werkloos zijn. Verschillende ouders zouden een intolerante houding hebben ten aanzien van allochtonen.

⁵ In de zomer van 2009 werd bij de Zaanijker kerk een bouwkeet geplaatst, die echter kort daarna in brand is gestoken. De gemeente Zaanstad zal een nieuw onderkomen neerzetten voor de jongeren.

Hoofdstuk 3

Zaanstad in cijfers

Bevolking Zaanstad 2009 (in aantallen)

Wijken met het hoogste aantal allochtonen (bron: gemeente Zaanstad)

Wijken met het hoogste aantal intolerante jongeren (bron: politie Zaanstreek-Waterland)

	Autochtoon	Westers allochtoon	Niet-westers allochtoon	Totaal
Zaandam-Zuid	8.049	1.159	2.683	11.891
<i>Poelenburg</i>	<i>2.542</i>	<i>680</i>	<i>4.892</i>	<i>8.114</i>
<i>Pelders/Hoornseveld</i>	<i>5.470</i>	<i>920</i>	<i>3.826</i>	<i>10.216</i>
Rosmolenwijk	5.085	720	1.415	7.220
<i>Kogerveldwijk</i>	<i>2.873</i>	<i>422</i>	<i>1.520</i>	<i>4.815</i>
Zaandam-Noord	5.531	572	510	6.613
Oude Haven	3.298	487	622	4.407
Zaandam-West	5.752	729	903	7.384
Nieuw West	9.156	1.053	1.685	11.894
Oud Koog a/d Zaan	3.720	425	527	4.672
Westerkoog	5.502	746	521	6.769
Oud-Zaandijk	2.475	249	308	3.032
Rooswijk	4.724	386	680	5.790
Wormerveer	9.026	1.180	920	11.126
Krommenie-Oost	6.417	578	636	7.631
Krommenie-West	7.949	798	709	9.456
Assendelft-Zuid	6.963	392	271	7.626
Assendelft-Noord	8.416	753	1.750	10.919
Westzaan	4.102	281	85	4.468
Totaal	107.050	12.530	24.463	144.043

Westerwindpad, 2009

Bevolking Zaanstad 2009 (in procenten)

Wijken met het hoogste percentage allochtonen (bron: gemeente Zaanstad)

Wijken met het hoogste percentage intolerante jongeren (bron: politie Zaanstreek-Waterland)

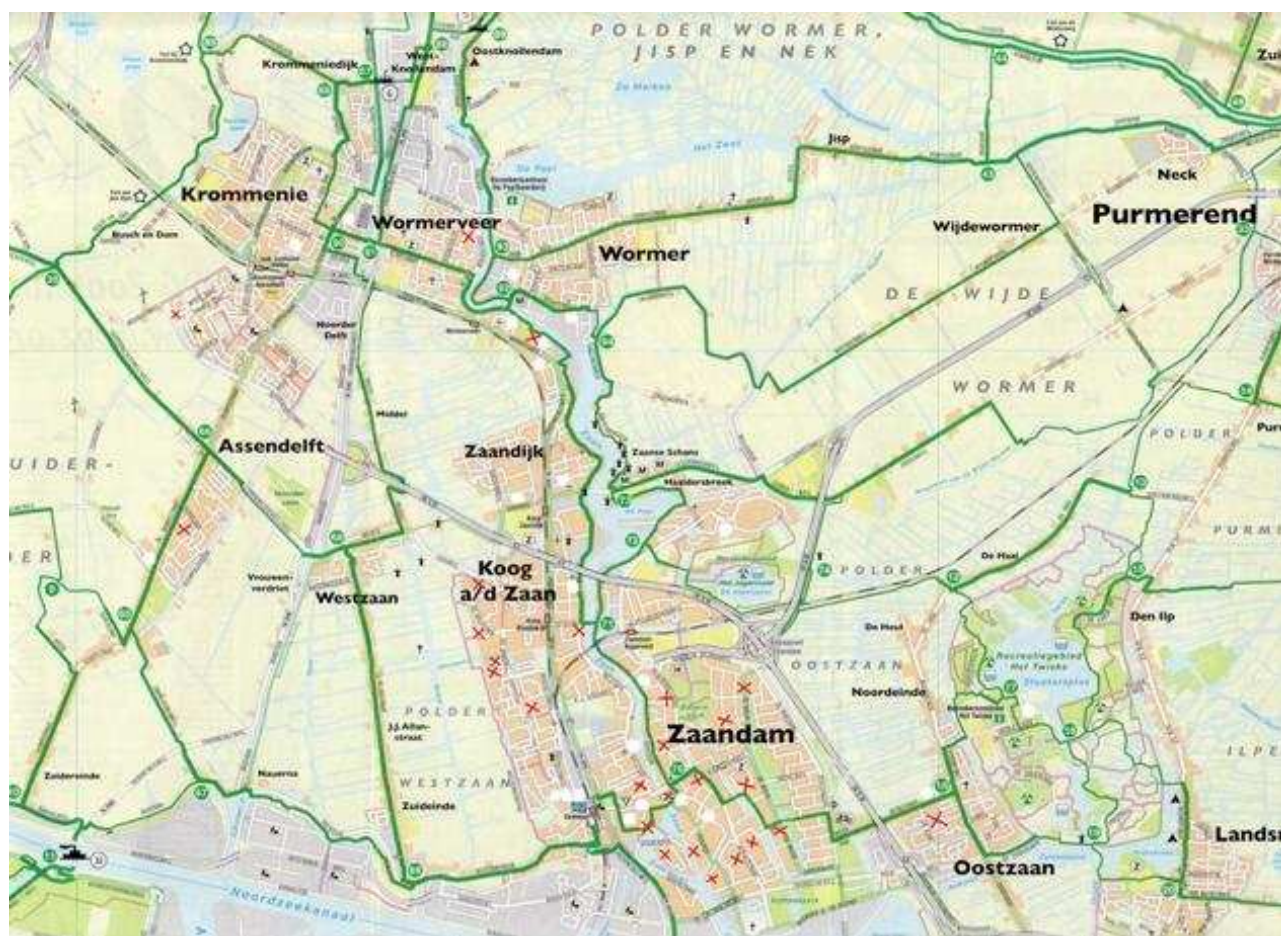
	Autochtoon	Westers allochtoon	Niet-westers allochtoon	Totaal
Zaandam-Zuid	67,7	9,7	22,6	100%
<i>Poelenburg</i>	<i>31,3</i>	<i>8,4</i>	<i>60,3</i>	<i>100%</i>
<i>Pelders-/Hoorneveld</i>	<i>53,5</i>	<i>9,0</i>	<i>37,5</i>	<i>100%</i>
Rosmolenwijk	70,4	10,0	19,6	100%
<i>Kogerveldwijk</i>	<i>59,7</i>	<i>8,7</i>	<i>31,6</i>	<i>100%</i>
Zaandam-Noord	83,6	8,7	7,7	100%
Oude Haven	74,8	11,1	14,1	100%
Zaandam-West	78,0	9,8	12,2	100%
Nieuw West	76,9	8,9	14,2	100%
Oud Koog a/d Zaan	79,6	9,1	11,3	100%
Westerkoog	81,3	11,0	7,7	100%
Oud-Zaandijk	81,6	8,2	10,2	100%
Rooswijk	81,6	6,7	11,7	100%
Wormerveer	81,1	10,6	8,3	100%
Krommenie-Oost	84,1	7,6	8,3	100%
Krommenie-West	84,1	8,4	7,5	100%
Assendelft-Zuid	91,3	5,1	3,6	100%
Assendelft-Noord	77,1	6,9	16,0	100%
Westzaan	91,8	6,3	1,9	100%
Totaal	74,3	8,7	17	100%

Uit voorgaande grafieken wordt duidelijk dat het niet per definitie zo is dat -uitgaand van de politiebevindingen- het aantal intolerante jongeren het grootst is in de Zaanse wijken waar ook de hoogste concentratie allochtonen woont. Desondanks zeggen relatief veel van de benaderde autochtone jongeren het gevoel te hebben dat ze het onderspit delven door het in hun ogen (te) grote aantal allochtonen in hun leefomgeving. Kennelijk is het gevoel sterker dan de cijfers uitwijzen. De migrantenwerker in Zaandijk zei al dat het verdwijnen van oude normen en waarden en het moeten accepteren van nieuwe een gevoel van onveiligheid en onzekerheid teweegbrengt bij veel autochtone jongeren. Dat zou een oorzaak kunnen zijn van het gevoel 'overspoeld' te worden. Uit onderzoek blijkt dat ook signalen vanuit de politiek en de media een rol spelen bij het gevoel van onveiligheid.

Opmerkelijk is dat veel jongeren het niet als intolerant of racistisch ervaren om te zeggen dat er te veel 'buitenlanders' zijn – zoals een aantal van de benaderde jongeren mensen met een niet-Nederlandse achtergrond benoemden. Ze lijken het een vaststaand feit te vinden, waarover niet meer nagedacht en zeker niet over gediscussieerd hoeft te worden. Een en ander bleek uit de gesprekken die het BD voerde met jongeren op straat en op school.

Relatief vaak maken jongeren zich druk over het groeiend aantal moslims in Nederland en met name de bouw van moskeeën. Bij doorvragen blijkt vaak dat ze hun mening spiegelen aan de mening van hun ouders, familieleden en vrienden. Als er iets langer over doorgepraat wordt, herziet een aantal van hen de eerder geuite mening.

Intolerante jongeren in kaart gebracht

X = woonplaats van (mogelijk) intolerante jongeren (bron: politie Zaanstreek-Waterland)

Bovenstaande kaart geeft een inventarisatie van (de woonplaatsen van) jongeren die de politie beschouwt als (mogelijk) intolerant. Zoals ook de jongerenwerker in Assendelft vertelde, wonen deze jongeren steeds in groepjes van drie of vier personen bij elkaar in de buurt. In eerste instantie leek er weinig samenhang en contact te bestaan tussen de personen die door de politie Zaanstreek-Waterland genoemd worden als mogelijk intolerant. Bij navorsing door het BD, onder meer via internet, kwam echter een duidelijk beeld naar voren van informele verbanden waarbinnen veel van deze jongeren zich ophouden (zie hoofdstuk 4).

Hoofdstuk 4

Internet

Op internet is een grote verscheidenheid aan websites te vinden waar mensen hun meer of minder tolerante mening kunnen spuien. Ook veel Zaanse jongeren maken hiervan gebruik. Een aantal van deze sites is erg populair, met name Zaanzone, Hyves, Partyflock, Netlog, YouTube en Holland Hardcore. Een enkeling weet ook de website Stormfront te gebruiken. Mensen kunnen op deze sites een profiel met persoonlijke informatie aanmaken. Daarnaast worden er foto's en muziek geplaatst, blogs geschreven en meningen en stellingen naar voren gebracht waarop anderen kunnen reageren. Er wordt tevens gediscussieerd over de verschillende stellingen op de beschikbare fora.

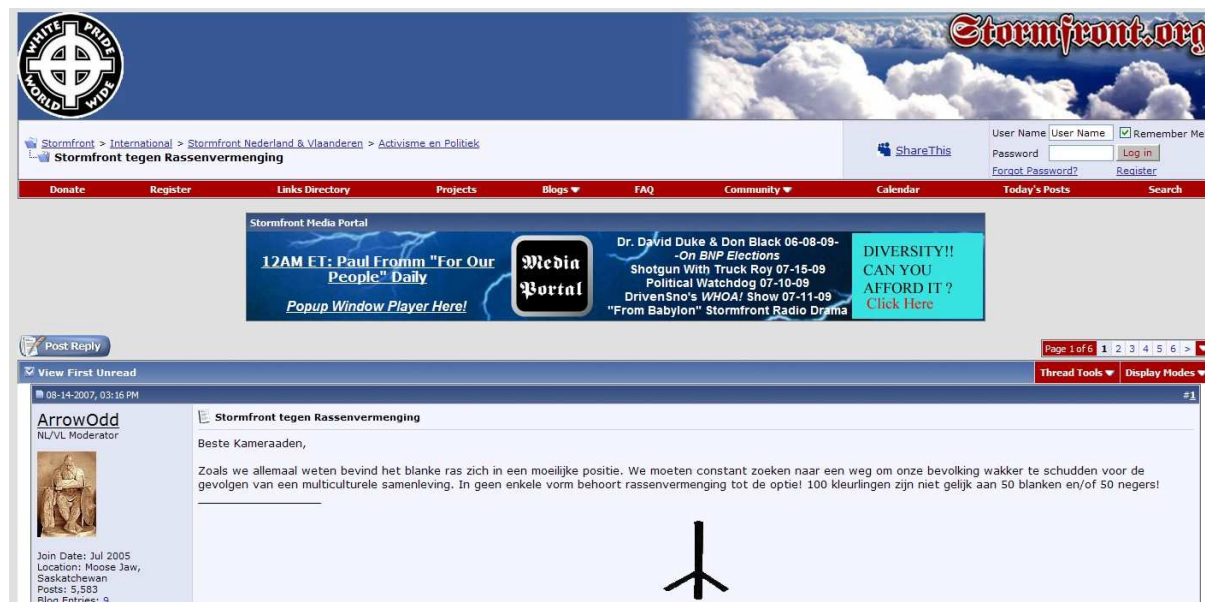
Het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) stelt in haar rapport *Rechtsextremisme op internet* (2009) dat op de -makkelijk te vinden- extreem-rechtse sites een groot aantal strafbare uitingen te vinden is. Die constatering wordt gedeeld door de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie. Volgens ECRI vindt in Nederland de voornaamste groei van rechts-extremisme, met name onder jongeren, plaats in apolitieke bewegingen die informeel en hoofdzakelijk via digitale communicatiemiddelen zijn georganiseerd. Deze extremistische vrijhavens zijn op internet erg actief. Alleen al in 2008 telde het MDI 114 extreem-rechtse en nazistische websites die gericht waren op de Nederlandse samenleving. Het internet biedt de makers en gebruikers ervan de gelegenheid om haatzaaiende boodschappen aan te bieden aan een breed publiek. Van de door het MDI onderzochte extremistische websites met strafbare uitingen heeft 98% maatregelen genomen om de identiteit van de makers en beheerders te verbergen, hetgeen een eventuele vervolging bemoeilijkt.

Het BD heeft zowel gekeken naar reguliere als naar extreem-rechtse websites. Daarbij is enerzijds gekozen voor sites met onschuldige doelstellingen waarop veel Zaanse jongeren te vinden zijn (Hyves, Zaanzone, Netlog, Partyflock, YouTube) en anderzijds voor enkele zeer populaire extreem-rechtse websites (Holland Hardcore en Stormfront).

De websites Hyves, Zaanzone en Netlog richten zich op een brede jongerendoelgroep. Op YouTube kunnen filmpjes en muziek geplaatst worden, een mogelijkheid waar jong en oud gebruik van maakt. Sites als Partyflock en Holland Hardcore mikken specifiek op liefhebbers van house en hardcore-muziek. Holland Hardcore profileert zich als een 'nationalistische' site. Teksten als 'Hardcore is mijn leven' en 'Hardcore for Life' (bij voorkeur geschreven in rood-wit-blauw) worden veelvuldig aangetroffen op internet en zeker op Holland Hardcore. Daarnaast zijn er veel gedichten te vinden waarin de liefde voor hardcore bezongen wordt, eveneens in rood-wit-blauw. Ook een aantal Zaanse jongeren uit zich op deze wijze. Het Meldpunt Discriminatie Internet en andere internetvorsers beschouwen de site als *unvervroren* extreem-rechts.

Het sinds 1995 bestaande Stormfront is een website waarop rechts-extremisme en nazisme een hoofdrol spelen. Op Stormfront zijn, voor zover zichtbaar (iedereen

werkt er met pseudoniemen en woonplaatsen worden meestal afgeschermd), weinig Zaanse jongeren actief.

De Stormfront-website met Keltenkruis en de slogan 'White pride world wide'

Zaanzone

Zaanzone is een website die zich richt op Zaanse jongeren. Activiteiten in de Zaanstreek worden op deze site aangekondigd, fora opgestart, bezochte feesten becommentarieerd, het nieuws en het weer komen aan bod en *last but not least* hebben jongeren de mogelijkheid zichzelf te tonen door middel van hun Zaanzone-profiel. Duizenden jongeren plaatsen blogs, foto's, polls, muziek, filmpjes en teksten. Via hun profiel kunnen zij ook met elkaar communiceren.

De beheerders van Zaanzone zijn alert op uitingen van extreem-rechtse of xenofobe aard. Ook het BD speelt daar een rol in. Indien het BD uitingen aantreft die niet door de beugel kunnen, meldt ze dat aan de beheerder van Zaanzone. Die verwijdert vervolgens de bewuste teksten/afbeeldingen of het hele profiel. In de afgelopen vijf jaar zijn zo enkele tientallen Zaanzone-gebruikers aangesproken op hun in beginsel strafbare handelen. Enkelen van hen zijn, na een aangifte door het BD, ook daadwerkelijk door de rechter veroordeeld.

Hyves

Hyves is een zelfde soort website als Zaanzone, maar waar Zaanzone regionaal is, functioneert Hyves internationaal. Ook bij Hyves bestaat de mogelijkheid om te melden wanneer iets 'niet oké' is, maar dat moet dan wel door meerdere bezoekers gedaan worden alvorens er eventueel maatregelen worden genomen. Op Hyves wordt al snel verwezen naar de vrijheid van meningsuiting. Profielen met bijvoorbeeld de tekst *White Pride World Wide* of propaganda-afbeeldingen van de Ku Klux Klan

worden toegestaan. Gevolg is dat op Hyves een flink aantal profielen staat met bedenkelijke teksten en beeldmateriaal.

Veel van de Zaanse jongeren die lid zijn van Zaanzone zijn ook terug te vinden op Hyves.

Netlog

Ook Netlog is nationaal actief. Netlog is een vrij serieuze website, waarop weinig intolerante ideeën gespuid (mogen) worden. Sommige Zaanse jongeren hebben een Netlog-profiel, maar het aantal is relatief beperkt. Ook de Netlog-beheerder verwijdert racistische, xenofobe of al te nationalistische profielen.

YouTube

De jongeren die een profiel hebben op één van de voornoemde sites, maken via YouTube vaak gebruik van filmpjes en muziek waarmee het profiel wordt *gepimpt*. In de meeste gevallen gaat het om muziek, maar er worden ook filmpjes geplaatst waarin activiteiten of propagandamateriaal van bepaalde personen of groeperingen worden getoond. YouTube is populair en biedt daarmee ook plaats aan talloze Zaanse gebruikers.

YouTube is naast een bron van muziek en filmpjes met een neutrale inhoud ook een verzamelplaats van racistische, neo-nazistische, nationalistische en gewelddadige uitingen. Het aanbod is zo groot dat het voor de beheerders onmogelijk is om de discriminerende uitingen allemaal te signaleren en te verwijderen.

Partyflock

Partyflock is een website die zich richt op de liefhebbers van house- en hardcore-stromingen. Ook daar kan een profiel met persoonlijke informatie en foto's aangemaakt worden. Verder is er ruimte voor het aankondigen van feesten, het reageren op foto's en teksten en er bestaat de mogelijkheid privé met elkaar te communiceren. Veel jongeren die actief zijn op Zaanzone zijn ook terug te vinden op Partyflock. De beheerders van Partyflock zijn alert op extreem-rechtse en/of racistische uitingen. Foto's en teksten die op dat vlak niet door de beugel kunnen worden verwijderd. Het profiel van personen die zich schuldig maken aan deze uitingen wordt in sommige gevallen verwijderd.

Holland Hardcore

Holland Hardcore is sterk nationalistisch en in veel gevallen zelfs rechts-extremistisch getint. Om die reden heeft de website de nadrukkelijke aandacht van het Meldpunt Discriminatie Internet. Holland Hardcore-leden worden aangesproken op hun taalgebruik. Het gebruik van zuiver Nederlands wordt aangemoedigd en juiste spelling wordt als belangrijk gezien. Holland Hardcore profileert zich in eerste

instantie als muzieksite, maar tegelijkertijd krijgen de merendeels jeugdige bezoekers volop de ruimte om zich intolerant tot uiterst discriminerend uit te laten.

Holland Hardcore is ooit een tijdje uit de lucht gehaald wegens racistische uitingen. Na enige tijd werd de site weer actief, maar op dit moment wordt overwogen de site onder een andere naam voort te zetten. De beheerders voelen zich namelijk te beperkt in de mogelijkheden om hun denkbeelden te uiten. Op de website is aan bezoekers gevraagd om een andere naam voor de site te bedenken.

Het BD heeft op Holland Hardcore een handvol Zaankanters aangetroffen. Omdat op de site vaak informatie wordt verwijderd die is te herleiden tot de woonplaats of naam van de gebruiker is de kans groot dat het aantal Zaankanters op Holland Hardcore een stuk hoger ligt dan nu bekend is.

Stormfront

De website van Stormfront is een (neo-)nazistische site en gaat een paar stappen verder dan Holland Hardcore. De site wordt gehost vanuit Amerika, omdat de wetgeving met betrekking tot discriminerende uitingen daar minder streng is. Op dit moment is het dan ook lastig om Stormfront vanuit Nederland juridisch aan te pakken. De fora worden druk bezocht en de uitlatingen van bezoekers zijn af en toe behoorlijk schokkend. Er is overigens voor zover bekend minder dan een handvol jongeren uit de Zaanstreek actief op Stormfront. Ook de Stormfront-beheerders waken over de privacy van de leden. Als een van de leden zichzelf te herkenbaar maakt, haalt een beheerder de betreffende gegevens weg en laat hij alleen 'neutrale' informatie staan. De gebruiker wordt daar op attent gemaakt. Om die reden is het moeilijk te onderscheiden waar mensen vandaan komen, waardoor niet is uit te sluiten dat er meer Zaankanters Stormfront-lid zijn dan nu bekend is.

Misdefinitie

De website Misdefinitie is een op zichzelf staand gegeven. Op deze site zijn voor zover bekend geen Zaanse jongeren actief. De site wordt beheerd door Lewis Leonardo, een 29-jarige Krommenieër. Hij was docent op verschillende scholen, maar werd op staande voet ontslagen bij een school in Amstelveen. Aanleiding daarvoor waren discriminerende teksten die hij op zijn website plaatste. Die maatregel was voor Leonardo overigens geen reden om minder scherpe teksten te plaatsen. Hij laat zich bijzonder denigrerend uit over onder meer allochtonen, met name moslims.

Het Meldpunt Discriminatie Internet heeft vanwege de vele discriminerende uitlatingen aangifte gedaan tegen Leonardo. Hoewel de rechtbank in Haarlem begin 2009 van mening was dat sommige teksten 'in strijd met de goede smaak of betamelijkheid' waren, is Leonardo toch vrijgesproken. De rechtbank kwam hiertoe, omdat niet aangetoond kon worden over welke mensen de beoordeelde uitspraken specifiek zijn gedaan en of deze uitspraken dus daadwerkelijk groepen mensen zouden beledigen.

Het Openbaar Ministerie heeft beroep aangetekend tegen de uitspraak. Op het moment van schrijven loopt de zaak tegen Lewis Leonardo nog.

Leonardo post met enige regelmaat op de populaire website Partyflock. Het aantal 'vrienden' dat hij daar heeft is klein (drie), maar zijn posts worden wel redelijk druk bezocht. Het gevaar dat Leonardo zijn denkbeelden op jongeren overbrengt is dan ook niet onwaarschijnlijk.

(Zaanse) jongeren actief op internet

Alvorens de Zaanse jongeren en hun activiteiten op internet te beschrijven, is het van belang aandacht te besteden aan de film '*American History X*'. Deze speelfilm kwam in 1998 uit in de VS (in 1999 in Nederland) en gaat over een voormalige neo-nazi die probeert zijn jongere broer ervan te weerhouden dezelfde weg te bewandelen als hijzelf. De film is een waarschuwing tegen neo-nazisme, maar wordt door opvallend veel extreem-rechtse, intolerante, racistische en nationalistische jongeren -al dan niet bewust- anders geïnterpreteerd. De film bevat een scène waarin een neo-nazi een zwarte man met zijn hoofd op de rand van het trottoir legt, waarna hij het slachtoffer vermoordt door hem tegen zijn hoofd te trappen. Deze scène is favoriet bij veel jongeren met extreem-rechtse sympathieën. Voor uitzonderlijk veel van hen is het noemen van deze film, het tonen van de bewuste scène of het afbeelden van de filmposter (met daarop een man met een hakenkruis op de borst) een manier om indirect blij te geven van hun hekel aan zwarte c.q. allochtone mensen. Ook een aantal Zaanse jongeren op de volgende pagina's refereert aan '*American History X*'.

Het eerder genoemde Zaanse jongerencircuit dat eerst niet leek te bestaan, kwam plotseling tot leven via internet. Jongeren die op een bepaalde website te vinden zijn, hebben vaak ook een profiel op andere websites. En de jongeren die actief zijn op een van de hiervoor genoemde sites zijn vaak ook lid van een of meer van de andere genoemde sites. Het zijn vaak dezelfde jongeren die elkaar daar aantreffen, afspreken, elkaar wijzen op feesten, onderling het afgelopen of komende weekend bespreken, foto's tonen en elkaar mailen.

Het aantal Zaanse jongeren dat door de politie als vermoedelijk extreem-rechts dan wel intolerant wordt aangemerkt ligt op ongeveer 35. De meeste van deze jongeren zijn ook op internet terug te vinden, waar ze zich regelmatig discutabel uiten. Een aantal van hen richt zich voornamelijk op hardcore-muziek en alles wat daarmee te maken heeft (feesten, foto's en dergelijke). De meerderheid van de (autochtone) Zaanse jongeren in het politiebesteding die zich aangetrokken voelt tot hardcore-muziek vertoont nationalistische trekjes. Ze zijn negatief over buitenlanders en onderbouwen hun antipathie met het afbeelden van Nederlandse vlaggen en het uiten van trots op 'hun' eigen land. Een kleiner aantal, ongeveer 5-10 jongeren, gaat iets verder en heeft sterk nationalistische en/of discriminerende trekken. Daarbij worden andere culturen als inferieur beschouwd en de gevoelens van vaderlandsliefde sterker geëtaled. Een enkeling houdt er duidelijk extreem-rechtse of nationaal-socialistische ideeën op na.

Een voorbeeld van de laatste categorie is de (inmiddels van Zaanzone verwijderde) *'Zij Stierven Voor Ons'*. Deze Zaankanter beheerde een profiel waarop hij de nazi-gevechten aan het Oostfront tijdens de Tweede Wereldoorlog idealiseerde. Zijn opa zou destijds aan Duitse kant gevochten hebben. Op zijn profiel stond een foto van iemand die zijn geüniformeerde grootvader zou zijn, alsmede een lied van de nazi-band 'Brigade M'. De tekst van het lied is een verheerlijking van de strijd aan het Oostfront en degenen die aan Duitse zijde meevochten. Dit alles werd gecombineerd met de Nederlandse vlag en daaronder in hoofdletters: "IK HOU VAN NEDERLAND MIJN LAND." Verder sierde hij zijn profiel op met de Finse vlag (omdat ook de Finnen tegen de Russen vochten) en met de Vlaamse vlag (met de kreet 'Vlaanderen onafhankelijk').

Omdat Zaanzone, Partyflock en in mindere mate Hyves een redelijk actief beleid voeren tegen discriminerende uitingen op hun sites, komt niet heel duidelijk naar voren hoeveel Zaankanters daadwerkelijk het extreem-rechtse gedachtegoed aanhangen en uitdragen. Soms kan iets worden opgemaakt uit de naam die zij kiezen voor hun profiel, soms ook uit hun geëtaleerde muziekvoorkeur of foto's. Al te extreme uitingen worden in een meestal vroeg stadium geweerd. Wetende dat bovengenoemde websites kritisch omgaan met discriminerende uitingen zullen mensen met minder nobele bedoelingen er bovendien vaak voor kiezen om elders actief te worden. Degenen die op deze websites door de mazen van het net glippen lijken daarmee het topje van een ijsberg te vormen.

De internetters die zich wel expliciet uiten zijn eerder in besloten nieuwsgroepen en op sites als Holland Hardcore en met name Stormfront te vinden. Ze zorgen er dan echter voor zo anoniem mogelijk te blijven. Achternamen worden niet gebruikt, woonplaatsen zelden. Op het moment dat die gegevens wel worden prijsgegeven, grijpen in ieder geval de beheerders van Stormfront en Holland Hardcore in. Ze verwijderen de namen of maken die onherkenbaar. De betreffende personen krijgen dan de mededeling dat hun berichten enigszins zijn aangepast in verband met de te grote herkenbaarheid.

De namenlijst die de politie heeft samengesteld met betrekking tot jongeren met (mogelijk) extreem-rechtse sympathieën, leek in eerste instantie vooral gebaseerd op hun kledingstijl, muziekkeuze en het feit dat ze contact met elkaar hebben. Bij nader BD-onderzoek werd deze lijst onderbouwd door de uitingen en foto's die de betreffende jongeren op internet plaatsten. Onderstaande Zaankanters hebben contact met elkaar via verschillende sociale netwerksites, zoals Zaanzone, Partyflock en Hyves. Iemand als de hierna genoemde 'J.' heeft op Zaanzone een vriendenlijst van ruim driehonderd jongeren, voornamelijk uit de Zaanstreek. Een groot deel van deze personen heeft ook profielen op Hyves, Partyflock en in mindere mate Netlog. Zij hebben op deze sites contact over feesten, muziek, liefde, auto's, scooters e.d. Er is dus over en weer sprake van kruisbestuiving en onderlinge contacten.

Het merendeel van de personen op de politielijst is terug te vinden in de digitale vriendengroep van J. en de lijsten van zijn vrienden. Zeker dertig jongeren staan

zowel op de politielijst als in elkaar bestuivende digitale vriendenkringen (waarbij wel moet worden aangetekend dat het begrip 'vriend' in cyberspace nogal betrekkelijk is). Het is overigens een virtuele gemeenschap die elkaar her en der ook in levende lijve tegenkomt. Er is hier sprake van een vriendengroep die zowel op internet als in het dagelijks leven contact met elkaar onderhoudt. Op de foto's die ze plaatsen en de afspraken die ze maken, blijkt dat ze zich ook tijdens feesten en concerten met elkaar bezighouden. De omgeving van J. is één (hierna verder uitgewerkt) voorbeeld van een grotendeels Zaanse circuit waarbij de virtuele en de echte wereld in elkaar overlopen. Er zijn echter meer, zij het kleinere, van dergelijke verbanden gevonden. Over het algemeen is er op de 'reguliere' websites geen sprake van rechtstreeks geuit extremistisch gedachtegoed. Als dat er wel is wordt het na korte tijd verwijderd door de beheerders van de betreffende websites. Maar door het veelvuldig gebruik van rood-wit-blauw, nationalistische kreten en subtiele verwijzingen naar bijvoorbeeld 'American History X' ontstaat het beeld van jongeren die op zijn minst nationalistisch zijn en soms verder gaan.

Op de volgende pagina's staan voorbeelden van (meestal door het BD geanonimiseerde) Zaanse jongeren en hun uitingen op internet. De meerderheid daarvan is terug in de namenlijst in het J.-profiel.

J.

J. is actief op Zaanzone en op Partyflock. Hij heeft een profielfoto met een Nederlandse vlag en de tekst 'Proud to be Dutch'. In zijn digitale fotoalbum heeft hij eenzelfde soort foto, met daaronder de tekst 'If you ain't Dutch, you ain't much'. Opvallend is vooral dat deze J. op Zaanzone een bijzonder lange vriendenlijst heeft, ruim driehonderd personen. Het merendeel van hen is hardcore-liefhebber en bezoekt dezelfde feesten. In deze lijst vinden we een aantal mensen die een behoorlijk nationalistische houding aannemen.

Het is niet duidelijk wat de echte naam is van J. en of hij bij de politie bekend is. Hij lijkt een bijna centrale positie in te nemen in het circuit van Zaanse hardcore-fans.

Ruhm_Und_Ehre

Deze jongen heeft een foto van zichzelf op Zaanzone geplaatst met op de achtergrond een vlag van de (extreem-rechtse) Oi-skinheads. Verder heeft hij teksten

geplaatst als: "Haat tegen allen die de beweging consistent van binnenuit aan het vernietigen zijn...Liefde voor diegene die alles ervoor over hebben om ons Vaderland te beteren..." 'Ruhm und ehre' is een slogan die de SS in de jaren '30 en '40 gebruikte.

T_hooligan

De in legerbroek en kisten geklede T_hooligan staat bij de politie bekend als extreem-rechts. Op Zaanzone heeft hij zichzelf een andere naam gegeven. Zijn site wordt beheerst door rood-wit-blauw en nationalisme, waaronder de volgende illustraties.

I_AM_HARD

In 2005 deed het Bureau Discriminatiezaken aangifte tegen deze jongen vanwege de racistische teksten die hij op internet zette. Hij is in 2007 veroordeeld tot een boete

van €200,- voorwaardelijk. Hij heeft op Zaanzone als profielfoto een afbeelding van een gewapende man met in rood-wit-blauw de tekst 'Six million ways to die'. Oorspronkelijk was dit de albumtitel van de Jamaicaanse reggaezanger Cutty Ranks. Later is het nummer op verschillende manieren uitgevoerd, waaronder een hardcore-versie. Het hoeft niet per definitie een extreem-rechtse uiting te zijn, maar in combinatie met het rood-wit-blauw lijkt het te verwijzen naar de Holocaust.

Golf

Ook deze jongen is een bekende van het BD. Hij plaatste op Zaanzone (onder een andere naam) een foto's van Adolf Hitler en Osama bin Laden, alsmede van zichzelf terwijl hij de Hitlergroet bracht. Het Bureau Discriminatiezaken heeft hem gevraagd een en ander te verwijderen, wat hij weigerde. Daarop heeft Zaanzone op verzoek van het BD dit profiel geschoond. Golf is op Zaanzone nog steeds actief onder een ander pseudoniem, maar zonder zichtbaar extreem-rechtse uitingen.

S_NL

Op Netlog heeft S_NL een profiel aangemaakt waarin geen extreem-rechtse uitingen te vinden zijn (misschien omdat die in het algemeen door Netlog verwijderd worden). Hij staat bij de politie echter bekend als extreem-rechts. Bij een huisbezoek aan deze jongen constateerde de politie dat ook zijn ouders er een extreem-rechtse levenshouding op nahouden: "Er hangen nog net geen hakenkruizen aan de muur."

R182

Evenals de voorgaande vijf Zaankanters komt R182 voor in het vriendencircuit van J. Het 182 in deze profielnaam zou 'Adolf Hitler is Back' kunnen betekenen. Dit soort codes wordt veel gebruikt door extreem-rechts. In zijn profiel op Zaanzone plaatste deze jongen rood-wit-blauwe symbolen plus een foto van zichzelf in uniform en een aantal vuurwapens.

Danny

Deze jongen staat bij de politie bekend als extreem-rechts, wordt zelfs gezien als een van de 'ergere' jongeren. Hij is te vinden in de groep rond J., maar heeft voor zover bekend op internet geen extreem-rechtse signalen afgegeven.

S88

De cijfers 88 betekenen in dit geval waarschijnlijk 'Heil Hitler' (1988 is niet zijn geboortjaar). De naam S88 gebruikt deze Oostzaanse jongen op Netlog. Op Hyves noemt hij zich S. De foto's die hij op Hyves plaatste, hebben een nationalistisch karakter.

S88 (midden)

NL-K-NL

Twee keer NL in de profielnaam kan duiden op een nationalistische inslag. K. heeft op Hyves een afbeelding geplaatst van de hoofdrolspeler in de film 'American History X', met een hakenkruis op zijn borst.

Pfd

Bovenstaande personen zijn allen gekoppeld aan J. De digitale vriendengroep van Pfd is een stuk kleiner, maar bevat ook een aantal namen van personen met extreem-rechtse ideeën. Pfd. zou zich, aldus meldingen bij het BD, rechts-extremistisch uitlaten, stickers verspreiden van de extreem-rechtse organisatie Voorpost en Hitler verheerlijken. In zijn profielen op Zaanzone en Hyves is daarvan niets terug te vinden. Een aantal mensen uit zijn vriendenlijst gaat echter wel makkelijk om met de vrijheid van meningsuiting. Dat varieert van het noemen van 'een joods prijsje' tot aan foto's met jongens die de Hitlergroet brengen. Velen hebben een voorkeur voor 'American History X'. Pfd is overigens geen liefhebber van hardcore, maar van deathmetal.

B_G

Deze in Zaandam woonachtige jongen is een van de digitale vrienden van Pfd. Op zijn verjaardagsfeestje ging het er vrolijk aan toe. Hij plaatste tientallen foto's op Hyves, waaronder van een aantal vrienden die lachend de Hitlergroet brengen (zie afbeelding hierna). De reacties onder de foto waren opgesierd met vrolijke smilies en de kreet 'nazi's'. Op de foto's is te zien dat de meeste feestgangers niet helemaal nuchter zijn, waardoor ze misschien verder gingen dan ze onder andere omstandigheden zouden doen.

In de vriendenlijst van Pfd kwamen ook enkele van de op bovenstaande foto afgebeelde personen voor. Het lijkt er dus op dat ook hij deel uitmaakt van de vriendengroep waarvan ook de jongens op de foto deel uitmaken. Deze groep is niet dezelfde als die rond J., maar enkele bekenden van Pfd zijn ook terug te vinden bij J. Wat opvalt bij de vriendengroep van Pfd is dat er niet alleen hardcore-liefhebbers deel van uitmaken, maar vooral zogenoemde gothics en emo's.

-S-

Op Zaanzone staat het profiel van een Zaans meisje dat zich tamelijk racistisch uitlaat. -S- bevindt zich niet in de digitale vriendengroepen rond J. en Pdf. Hetzelfde geldt voor de elf vrienden in haar lijst. Ze laat in haar omschrijving weinig twijfel over haar opvattingen ten aanzien van de multiculturele samenleving.

- *Pers00n die je dit jaar liever niet was tegengekomen:
DOOD AAN AL HET KANKERVOLK*
- *FavOriete film:
Hoe vang je een neger, deel 1, 2, 3*
- *Lievelingskleur:
alles!!! behalve zwart en getinde kleuren*
- *Lievelingslied Op dit mOment;
die leipe lonsdaleflavor en oprotten stelletje KANKER APEN*
- *Links Of rechts:
Xrechts... daar kan je veel meer mee, tenzij je links bent.....*
- *Bruin Of blOnd:
BlOnt, Als je bruin bent, dan ben je NIET welkom.....*

Theodor Eicke

Theodor Eicke is een jongen of man die actief is op Stormfront. Zijn pseudoniem verwijst naar een vooraanstaande nazi uit de Tweede Wereldoorlog. Theodor Eicke is behoorlijk actief in het posten en probeert zijn mening een sfeer van belezenheid mee te geven. Over hem is weinig meer bekend dan dat hij woonachtig is in Zaandam, dichtbij Poelenburg. Hij schrijft onder meer het volgende.

Bij het topic 'Aparte zwemles voor moslimvrouwen toegestaan':

Autochtonen presteren beter zonder lastig gevallen te worden door allochtonen. Er valt meer winst te behalen door de autochtonen te scheiden van/beschermen tegen de allochtonen dan de sexen te scheiden. Germaanse jongens en meisjes leven al meer dan 6000 jaar vreedzaam tesamen, het is pas sinds de massale toestroom van allochtonen, met name moslims, dat er problemen ontstaan. De oplossing is niet de mannen van de vrouwen te scheiden maar de allochtonen/moslims die weigeren met anders denkenden samen te leven definitief de toegang tot Nederland te ontfeggen. Daar mogen ze dan zelf invulling aan geven. 🇳🇱

En bij het onderwerp 'Aboutaleb: cijfers criminele Marokkanen zijn juist' schrijft hij:

Ik woon niet al te ver van Poelenburg, Zaandam, één van de grotere Turkse buurten in Nederland. Ik kan het absoluut niet eens zijn met je stelling dat Turken zich niet schuldig maken aan straatschenderij. Misschien in mindere mate, maar ze blinken dan weer wel uit in uitkeringtrekken, drugscriminaliteit en vrouwenmishandeling. Moslims en negers zijn niet zonder reden de meest geminachte creaturen die op deze aarde rondlopen. Beiden zijn buitengewoon gewelddadig en niet in staat zichzelf te verbeteren.

Lizzard

Ook op Stormfront is het profiel te vinden van iemand die zich Lizzard noemt en uit Zaandam afkomstig zegt te zijn. Deze man laat zich bijzonder racistisch uit. Zo schrijft hij onder meer over een busreis naar het buitenhuis van Hitler in Duitsland:

hmm, ik wist nog niet wat ik ging doen deze vakantie, maar een paar dagen Duitsland lijkt me ook wel wat. een eerbetoon aan een groot leider.

*Ik zelf woon in zandam kreeg laatst van de gemeente een boekje met Multi****zooi in zaandam mijn wijk bestaat voor 70% uit moslims waarvan 98,4% werkeloos is en dus een uitkering heeft de overige 1,6% een eigen zaak mede mogelijk gemaakt door geld van de gemeente hebben ook een goeie manier om drugsgeld wit te wassen als ik naar buiten kijk kijk ik tegen zo'n kutmoskee aan betaald door zaandam ofwel onze belastingcenten waar we voor werken en nog hebben ze te klagen dat ze gediscrimineerd worden flikker terug naar je moslimland en laat Nederland weer Nederland worden 🤔🤔🤔🤔🤔*

88-NS-88

Tot het moment dat hij er op verzoek van het Bureau Discriminatiezaken werd verwijderd liet 88-NS-88 op Zaanzone zien een aanhanger te zijn van Hitler-Duitsland. 88-NS-88 kan worden vertaald als 'Heil Hitler' en 'Nationaal-Socialist'. Als naam vulde deze 19-jarige man, die overigens zegt niet in de Zaanstreek te wonen, verder in: '*Helden für Deutschland*'. En naast zijn wens 'dat Hitler de oorlog gewonnen had', omdat 'we dan dat multiculturele gedoe niet aan onze kop hadden', plaatste hij het volgende gedicht:

Het Nationaal Socialisme zal overwinnen

*Eer Adolf Hitler
Eer Adolf Hitler me de nobelprijs.
Hijs de rode vlag
Hijs de rode vlag
Met het Hakenkruis.
En we schijten op de vrijheid
In deze joderepubliek.
Het bloed moet vloeien
Met volle teugen*

Conclusies

Sinds de jaren '90 bestaan er in de Zaanstreek, voor zover bekend, geen georganiseerde extreem-rechtse bewegingen of organisaties, al dan niet met een daaraan verbonden lidmaatschap. Er is geen enkel signaal dat in die richting wijst. Ongetwijfeld zijn er Zaankanters lid van partijen die zich als nationalistisch of nationaal-socialistisch presenteren, maar ze laten zich *en public* nauwelijks zien of horen.⁶

Ook extreem-rechtse jongeren zijn in de Zaanstreek slechts zelden als zodanig herkenbaar. Hoewel sommige mensen een bomberjack en legerkisten of een kaalgeschoren hoofd en een trainingspak al snel koppelen aan respectievelijk extremistische skinheads en hardcore-fans wijst de praktijk anders uit. Er zijn linkse, politiek-neutrale en rechtse skins. Tal van gabbers en house-liefhebbers hebben geen enkel probleem met een multiculturele samenleving.

Een en ander wil niet zeggen dat er geen extreem-rechtse jongeren zijn in de Zaanstreek. En ook niet dat ze zich niet uiten. Het duidelijkst zichtbaar is dat via een medium als internet, waarop talloze aanhangers van extreem-rechtse ideeën zich (meestal anoniem) laten zien. De in dit rapport genoemde zestien Zaankanters die zich via internet manifesteren vormen slechts een bescheiden selectie uit het totale aantal dat zich discriminerend, nationalistisch of intolerant op internet presenteert. Ze zijn slechts voorbeelden van een veel grotere groep die de wetsgrenzen opzoekt en/of overgaat. De afgelopen jaren heeft het BD-Zaanstreek/Waterland dan ook tientallen internetters geattendeerd op hun strafbare uitingen of, in geval van zeer radicale teksten of afbeeldingen, verdere actie tegen hen ondernomen via websitebeheerders of het Meldpunt Discriminatie Internet.

In veel gevallen grijpen websites, al dan niet na klachten, overigens zelf al in en verwijderen ze discriminerende uitingen c.q. verbannen ze de makers ervan. Alleen op de door het BD beoordeelde sites van Stormfront en Holland Hardcore worden dergelijke uitingen getolereerd (zie bijvoorbeeld 'L.') en in sommige gevallen zelfs aangemoedigd c.q. uitgelokt door de beheerders. Niet voor niets lopen er momenteel strafrechtelijke onderzoeken tegen deze twee grootste extreem-rechtse websites van Nederland.

Dat er sprake is van een serieus probleem blijkt ook uit het feit dat het MDI elk jaar meer dan duizend klachten ontvangt over discriminatie en rechts-extremisme op internet (in 2008 1226 meldingen over 1501 unieke uitingen). Het merendeel van hetgeen wordt gemeld beoordeelt het MDI als strafbaar (in 2008 899 keer). Desondanks is er sprake van het spreekwoordelijke topje van de ijsberg. Het wereldwijde web is simpelweg te groot om continu te controleren op wetsovertredingen.

⁶ Een uitzondering zou Robin van O. zijn, die volgens onderzoeksgroep Kafka in Zaandam woont en zeer actief is binnen het Nederlandse nationaal-socialisme. Het BD heeft vooralsnog niet kunnen achterhalen of de zeer gewelddadige Van O. inderdaad in Zaandam woont.

Een deel van het digitale probleem heeft dus een Zaanse tintje. Het gaat hierbij om enkele honderden door het BD getraceerde jongeren. Ze manifesteren zich op internet in diverse varianten, van enigszins intolerant tot sterk nationalistisch en in sommige gevallen rechts-extremistisch. De laatste categorie is overigens binnen dit spectrum een minderheid. Het aantal door het BD aangetroffen bewust extreem-rechtse en nationaal-socialistische uitingen is relatief zeldzaam, mede dankzij de alerte houding van websitebeheerders.

Een aantal Zaanse internet-activisten lijkt te opereren als *Einzelgänger* op onder meer Stormfront en Holland Hardcore. Ze hebben in hun profiel slechts een paar digitale vrienden staan, maar zijn wel actief in het posten en soms zeer radicaal in hun uitingen. Ook iemand als de Krommenieër Lewis Leonardo is erg aanwezig, zowel op zijn eigen website Misdefinitie als op Partyflock. Zijn invloed kan aanzienlijk zijn, omdat hij op een schijnbaar welonderbouwde manier zijn mening ventileert.

Naast deze solitair opererende internetters zijn er de (informele) circuits, waarvan op de voorgaande pagina's twee voorbeelden zijn gegeven. De betrokken jongeren in kwestie ontmoeten elkaar zowel op internet als in het dagelijks leven. Zoals al gesteld in de inleiding is er in het dagelijks leven een toenemende vervlechting van *online*- en *offline*-activiteiten. De Nieuwe Nationale Eenheid is een voorbeeld van een extreem-rechtse organisatie die de stap zette van internet- naar straatactivisme, maar zo zijn er meer te vinden. Van de 114 door het Meldpunt Discriminatie Internet onderzochte websites zijn er 38 gelieerd aan (soms gewelddadige) *offline*-groeperingen. Radicaliserende jongeren krijgen via webfora de gelegenheid zich aan te sluiten bij extreem-rechtse organisaties.

Voor wat betreft de Zaanstreek is tevens duidelijk dat jongeren die bij het BD, Kafka, de politie of het jongerenwerk bekendstaan als (neigend naar) extreem-rechts zich niet altijd als zodanig op internet manifesteren. Hoe de situatie uit de hand kan lopen blijkt uit een voorbeeld in het BD-werkgebied. Een groep zogenoemde Lonsdale-jongeren stichtte in Edam brand in een moskee. Een van hen had eerder ook al vernielingen aangericht op een joodse begraafplaats. De daders werden gearresteerd en kregen in 2007 celstraffen en aanvullende taakstraffen. Het is een voorbeeld uit vele. In elke provincie vinden met enige regelmaat dit soort geweldsdaden plaats.

De bevindingen van het BD-Zaanstreek/Waterland sluiten aan bij het landelijk beeld. Al in 2007 stelde Jaap van Donselaar (onderzoeker bij de Anne Frank Stichting en de Universiteit Leiden) vast: "Electoraal stelt extreem-rechts niet zoveel meer voor, maar de straat- en digitale varianten zijn springlevend en groeien. Het aantal geweldsincidenten neemt al jaren gestaag toe. Evenals het aantal confrontaties tussen extreem-rechtse en allochtone groepen. (...) Het zijn mini-rassenrellen, waarbij niet altijd duidelijk is wie er begon. Vaak is er sprake van een reeks van confrontaties, totdat het tot een uitbarsting komt."⁷

⁷ De Volkskrant, 22-8-2007.

Het probleem is al dan niet latent aanwezig in tal van gemeenten. Uit onderzoek blijkt dat bestuurders meer last zeggen te ondervinden van extreem-rechtse dan van radicaliserende moslimjongeren, hoewel onderzoekers, politie en justitie over het algemeen veel meer belangstelling hebben voor de laatste groep.⁸ Onderzoek van Art. 1 Bureau Discriminatiezaken Noord-Holland Noord toont aan dat 65% van de 26 gemeenten in haar werkgebied meldde overlast te ervaren van extreem-rechtse jongeren. Uit gegevens van de onderwijsinspectie (2006/2007) blijkt dat 27% van de praktijkscholen en 20% van de vmbo-scholen zegt te kampen met 'wit extremisme' (tegenover 2% religieus georiënteerd extremisme).

Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, om harde getallen te geven over het aantal extreem-rechtse jongeren in de Zaanstreek. Dat komt enerzijds door de verwarrende boodschappen die sommige jongeren via internet de wereld inzenden. Sommigen uiten zich bijvoorbeeld op een en dezelfde site als uiterst racistisch, maar larderen hun teksten vervolgens met een '*gabbers against racism*'-afbeelding. Anderzijds blokkeren veel websitebeheerders internetters die hun discriminerende boodschappen proberen te posten, waardoor veel informatie onzichtbaar blijft. En ten derde zijn er nog de onvervalste extreem-rechtse sites die hun achterban beschermen door NAW-gegevens te wissen, een handeling die veelal niet eens nodig is, omdat de afzender er zelf al voor kiest zijn/haar anonimiteit te beschermen. Daar komt nog bij dat extreem-rechtse jongeren zich voorheen vaak profileerden via hun kleding. Dat kon bijvoorbeeld Lonsdale-kleding of een skinhead-outfit zijn, al dan niet opgesierd met Nederlandse vlaggetjes of andere nationalistisch bedoelde symbolen. Dergelijke kleding heeft de afgelopen jaren aan populariteit verloren. Er is een minder opvallend uiterlijk voor in de plaats gekomen.

Jongerenwerk, Kafka, politie en straathoekwerk verstrekken dan ook verschillende cijfers over het aantal hen bekende actieve rechts-extremisten in de Zaanstreek. Hieronder de door hen geschatte c.q. bekende aantallen (waarbij de activiteiten van jongeren op internet buiten beschouwing zijn gelaten):

Politie Zaanstreek-Waterland	± 35
Kafka	7
Straathoekwerk Zaanstad- Midden	20 tot 30
Jongerenwerk Assendelft	4 à 5
Jongerenwerk Krommenie	Geen aantallen bekend, varieert

De balans tussen de vrijheid van meningsuiting en uitingsdelicten komt in Nederland steeds meer onder druk te staan. Vrije meningsuiting is een grondwettelijk recht, maar dat recht is wel aan grenzen gebonden. In toenemende mate wordt echter de mogelijkheid om te beledigen of te discrimineren gezien als iets waarop geen

⁸ *Monitor racisme & extremisme.*

sancties zouden (horen te) staan. Waar een politicus als Hans Janmaat van de Centrum Democraten in het verleden werd veroordeeld wegens uitspraken als 'vol is vol' lijkt de vrijheid om soortgelijke en verdergaande uitspraken te doen inmiddels flink opgerekt, zowel in de politiek als in de media.

In dat kader is het niet verwonderlijk om te moeten constateren dat er jongeren zijn die menen ongestraft te kunnen uithalen naar allochtonen, joden, homo's en andere minderheidsgroepen. De Anne Frank Stichting en de Universiteit Leiden hebben vastgesteld dat het aantal Nederlandse neo-nazi's -veelal jonge mensen- de afgelopen vier jaar verviervoudigd is tot zo'n vierhonderd. Verder is er volgens hen sprake van groeiend extreem-rechts straatactivisme en heeft het zogeheten 'Lonsdale-vraagstuk' niet aan betekenis ingeboet.

Uit de bevindingen van professionals valt op te maken dat er ook in de Zaanstreek problemen zijn, zij het niet in de mate waarin veel andere gemeenten ermee te kampen hebben. De door het Bureau Discriminatiezaken geïnterviewde jongerenwerkers zijn bijvoorbeeld van mening dat het in deze regio een beheersbare situatie betreft, waarbij echter wel een vinger aan de pols gehouden moet worden. Discriminatie is namelijk (latent) aanwezig en toont zich in verschillende gedaanten.

Ook de ervaringen van het BD wijzen die kant op. In gesprekken met jongeren op straat en op school worden bijzonder vaak intolerante denkwijzen geventileerd. Opvallend daarbij is dat de jongeren vaak roepen wat ze van hun ouders of via media vernemen. De afkeer van de multiculturele samenleving heeft bij de meeste intolerante jongeren veelal betrekking op de islam en allochtonen in het algemeen en op Marokkanen in het bijzonder. Opmerkelijk daarbij is dat er het hardst geageerd wordt op plaatsen waar maar weinig allochtonen/moslims wonen of zich ophouden.

Er lijkt in veel gevallen geen sprake te zijn van diepgeworteld racisme. Wel is er sprake van een vrij algemene intolerantie. Was het in het verleden nog zo dat mensen -uitzonderingen daargelaten- intolerante gedachten niet openlijk durfden te spuien, momenteel is het taboe er wel vanaf. De tijdgeest is duidelijk veranderd.

Aangaande de door het BD onderzochte rechts-extremistische uitingen en personen zijn er verschillende gradaties te onderscheiden. De stellingnamen en gedragingen variëren van 1) rechts-georiënteerd en nationalistisch via 2) racistisch en xenofob tot, in het verlengde hiervan, 3) rechts-extremistisch en nationaal-socialistisch. Die opbouw ziet er in de praktijk vaak zo uit:

Ten aanzien van 1) is er zelden sprake van een ideologische ontwikkeling. Pragmatisme viert hoogtij; bij feesten en gezamenlijk drinken is iedereen welkom, maar bij voorkeur geen allochtonen.

Ten aanzien van 2) is er in ruime mate sprake van racisme, in gradaties van een (wit) superioriteitsgevoel tot het puur afwijzen van de multiculturele samenleving en met name moslims. Er is een grote afkeer van de toetreding van Oost-Europese landen (met name Turkije) tot de Europese Unie. Er is veelal behoefte aan een 'sterke man'.

Ten aanzien van 3) is er bij een meerderheid van de onderzochte jongeren sprake van extreem nationalisme en het afkeren van de parlementaire democratie. Meestal

moeten allochtonen, moslims, homo's en (soms) joden het ontgelden. Een enkeling prefereert geweld om te komen tot een omwenteling in de maatschappij. Alle drie de varianten komen voor in de Zaanstreek, zij het 1) en 2) meer dan 3). Maar de vanzelfsprekendheid waarmee honderden Zaanse jongeren -met name op internet- hun (latent) racistische houding etaleren is door zijn vanzelfsprekendheid zorgelijk te noemen. Hetzelfde geldt voor de kruisbestuiving tussen de digitale en 'echte' wereld, waardoor de kans op verdere ontsporingen toeneemt.

Het is dan ook van belang om rechts-extremisme niet alleen te beschouwen als overlast of een criminaliteitsprobleem, maar te zien als een in aantal en ernst toenemende vorm van intolerantie en wij-zijdenken. Daarbij is een belangrijke taak weggelegd voor de organisaties waarmee het Bureau Discriminatiezaken in het kader van dit onderzoek heeft samengewerkt. Preventie kan ook hier escalatie voorkomen. En waar daders echt over de (strafrechtelijke) schreef gaan, verdient het aanbeveling als met name politie en justitie de hen ter beschikking staande sanctiemogelijkheden benutten.

Voor verdere aanbevelingen verwijzen we u naar het rapport '*Van vreemde smetten vrij*'. Dit rapport is te verkrijgen bij het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland.

Havenstraat Zaandam, 2005

(14 staat voor 14 Words: "We must secure the existence of our race and the future for white children." Een Amerikaanse nazileuze die populair is onder extreem-rechtse skinheads en gabbers.)

Wie is wie?

Anti-fascistische Onderzoeksgroep Kafka: Kafka doet onderzoek naar extreem-rechtse stromingen en ontwikkelingen in Nederland.

www.kafka.nl

Anne Frank Stichting: De stichting beheert het Anne Frank Huis en ontwikkelt educatieve producten en activiteiten ter bevordering van verdraagzaamheid en wederzijds respect in de samenleving.

www.annefrank.org

Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland: Het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland is een onafhankelijke organisatie die werkt aan het voorkomen, signaleren en bestrijden van discriminatie.

www.bureaudiscriminatiezaken.nl

Art. 1: Landelijke vereniging ter voorkoming en bestrijding van discriminatie op alle gronden.

www.art1.nl

Met dank aan:

Willem Wagenaar: deskundige extreem-rechts en onderzoeker verbonden aan de Anne Frank Stichting

Annette Linden: sociaal-psychologe en onderzoekster extreem-rechts

Politie Zaanstreek-Waterland

Kafka

Straathoekwerk in Zaanstad en Oostzaan

Jongerenwerk in Zaanstad

Leerlingen van het Regio College

Verschillende jongerengroepen en geïnterviewden in Zaanstad

Bronnen

- Alert. Themanummer: Symboliek in extreemrechtse jongerensubculturen. Herziene editie. Uitgave in samenwerking met Kafka (2008)
- Derde rapport over Nederland. Europese Commissie tegen racisme en Intolerantie (2008)
- Generatie Lonsdale, extreem-rechtse jongeren in Nederland. Maaïke Homan (2006)
- Jaarverslag 2007. AIVD (2008)
- 'Lonsdalejongeren' in Nederland. Feiten en fictie van een vermeende rechts-extremistische subcultuur. AIVD (2007)
- Monitor Racisme & Extremisme, achtste rapportage. Onder redactie van Jaap van Donselaar en Peter Rodrigues. Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden. (2008)
- Monitor Racisme & Extremisme, Cahier nr. 4. Het Lonsdalevraagstuk. Eindredactie Jaap van Donselaar. Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden (2005)
- Monitor Racisme en Extremisme. Deradicaliseren in de praktijk. Froukje Demant, Willem Wagenaar en Jaap van Donselaar. Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden. (2009)
- Monitor rassendiscriminatie. Igor Boog, Jaap van Donselaar e.a. Een uitgave van: Landelijk Bureau ter bestrijding van Rassendiscriminatie, landelijke Vereniging van Anti Discriminatie Bureaus en Meldpunten, Anne Frank Stichting, Universiteit Leiden (2005)
- Rechtsextremisme op het internet. Meldpunt Discriminatie Internet (2009)
- Rechts, rechtser, extreem rechts? Onderzoek naar extreemrechtse jongeren in Kennemerland. Bureau Discriminatiezaken Kennemerland. (2007)
- Tien jaar Zaanse racisme. Zaanse politieke vereniging ROSA. (1997)
- Van vreemde smetten vrij? Een quickscan naar rechts-extremisme onder jongeren in de Zaanstreek en Purmerend. Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland (2005)

www.zaanzone.nl

www.partyflock.nl

www.hyves.nl

www.netlog.nl

www.stormfront.org

www.holland-hardcore.com

www.fenris-postorderbedrijf.nl

www.kafka.nl